

การศึกษาการสอนวิธีศึกษาค้นคว้าการใช้และไม่ใช้การสังเกตแบบทบทวน
ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ปริญญานิพนธ์

ของ

สุจิตรา บัวคำภา

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

- 8 ก.ค. 2526

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

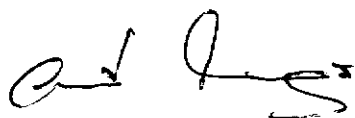
พ.ศ. 2525

ลิขสิทธิ์ เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

151945

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

ดร. สุภาภรณ์

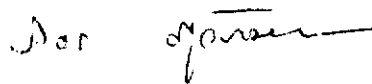
คณะกรรมการสอบ

ประธาน

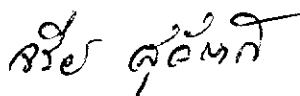

ประธาน

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์
วรวิทย์ โสมประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มังกร ภาณุภรณ์ชัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์
จริย สุวัฑฒ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ
ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ กิตติสาระ อาจารย์สุรินทร์
สุวรรณรัตน์ รองศาสตราจารย์ อังคณา สายยศ ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนช่วยเหลือ
ผู้วิจัยตลอดมา

การทดลองเครื่องมือและเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาและ
ช่วยเหลือให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งจากคณะครูและนักเรียนโรงเรียนวัดน้ำใส โรงเรียน
วัดใหม่ โรงเรียนวัดนาทะเล โรงเรียนวัดทองสูง และโรงเรียนวัดบรมธาตุ อำเภอฉะบับแล
จังหวัดอุตรดิตถ์ จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.สมบุรณ์ คัมพะ กุลเวลพร ไทวิจิตรรังสี กุลสุพัตร์ จรกล
กุลเอื้องฟ้า สมบัติพานิช กุลสุมาลี อุดสาทะ รวมทั้งเพื่อน ๆ วิชาเอกการประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2522 ทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียน จนกระทั่ง
ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความดี

สุวิตรา บัวคำภา

สารบัญ

บทที่ 1

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	โครงสร้างเนื้อหาจริยศึกษา	7
	ความหมายของจริยธรรม	9
	โครงสร้างทางจริยธรรมตามทฤษฎีของ เปีย เจร์และ โลด เบอร์ก	12
	วิธีส่งเสริมการพัฒนจริยธรรม	14
	การสังเกตบทบาทสมมุติ	15
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทดลองสอนจริยศึกษาในห้องเรียน	24
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตบทบาทสมมุติ	28
	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	31
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	32
	กลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	32
	การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ	33
	แบบแผนและการดำเนินการทดลอง	37
	การวิเคราะห์ข้อมูล	40
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	40

4 ผลการศึกษาคุณค่า	43
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	43
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
5 สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ	48
ความมุ่งหมายของการศึกษา	48
สมมติฐานของการศึกษาคุณค่า	48
ขอบเขตของการศึกษาคุณค่า	48
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	49
การดำเนินการทดลอง	50
การวิเคราะห์ข้อมูล	50
สรุปผลการศึกษาคุณค่า	51
อภิปรายผล	51
ข้อเสนอแนะ	54
บรรณานุกรม	55
ภาคผนวก	61

บัญชีการวาง

การวาง

หน้า

1	แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น จัดเป็น 3 ระดับ ตามทฤษฎีของ โกลเบอร์ก	13
2	แสดงจำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียน	33
3	แบบแผนการวิจัย	37
4	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการใช้ การแสดงบทบาทสมมติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาท สมมติของโรงเรียนวัดน้ำใส	44
5	เปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการใช้ การแสดงบทบาทสมมติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดง บทบาทสมมติของโรงเรียนวัดน้ำใส	45
6	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการใช้ การแสดงบทบาทสมมติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดง บทบาทสมมติของโรงเรียนวัดใหม่	46
7	เปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการแสดง บทบาทสมมติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติฐาน ของโรงเรียนวัดใหม่	46
8	ตารางวิเคราะห์หลักสูตร	63

ภูมิหลัง

เขาวชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของประเทศ ขนาดของชาติจะรุ่งเรืองหรือเสื่อมโทรม ขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็กหรือเขาวชนของชาติ การที่ได้จะเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าได้ก็ต่อเมื่อ ได้รับการศึกษา ดียิ่งๆ ขึ้นมาให้เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ มีสุขภาพพลานามัยดี ประพฤติตน เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม การพัฒนาเขาวชนควรพัฒนาไปพร้อมกับทุกด้าน ไม่เฉพาะด้านความรู้ ความสามารถเท่านั้น เพราะความรู้ความสามารถไม่ได้เป็นเครื่องประกันว่า บุคคลนั้นจะเป็น พลเมืองดีของชาติหรือกระทำตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงตระหนักถึงความจริงข้อนี้ ดังจะเห็นได้จากพระราชดำริของพระองค์ที่มีถึงสมเด็จพระ มหาวชิราวุธเจ้ากรมพระราชวังมโหรีว่า "... ต่อไปภายหน้าถ้าเป็นคนที่ได้ เข่าเรียน คงประพฤติตัวดีกว่าคนที่ไม่ได้เล่าเรียนนั้นหาถูกใจ คนที่ไม่มีธรรมเป็นเครื่องดำเนินตาม กงจะหันไปหาทางทุจริตโดยมาก การสอนก็โกงไม่โกงของๆ โกงไม่สนธิ การโกงก็โกงคลองขึ้น แลโกงพิสดารมากขึ้น การที่หัดให้อ่านอักขระวิธี ไม่เป็นเครื่องฝึกให้คนดีแล้ว เป็นแต่ใ้วิธีที่ สำนึกจะเรียนความดีความชั่วใดคลองขึ้น ... " (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2472 : 72)

สิ่งที่จะทำให้เขาวชนของชาติเป็นพลเมืองดี มีความประพฤติเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม คือจริยศึกษา เพราะจริยศึกษาทำให้คนมีคุณธรรม มีพฤติกรรมที่ดี มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และมีอุปนิสัยเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม (มาโนช ทัศนีย์ 2523 : 48) ดังนั้นการศึกษาจึง ควรเน้นในกานจริยศึกษาเป็นอันดับแรก เพราะถ้าจัดการศึกษากันจริยศึกษาให้ได้อย่าง จุกจิกหมายแล้วงานอื่น ๆ ก็จะดีขึ้นตามไปท้าย (มณีส รัตนกิจ ๑ ธูเก็ด 2521 : 13)

การจัดการศึกษาของไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันได้กำหนดไว้ให้มีการสอนจริยศึกษาคดกนา ดังจะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติแต่ละฉบับ เช่น แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2494

จริยศึกษามีความสำคัญอยู่ในอันดับหนึ่ง (กระทรวงศึกษาธิการ 2507 : 345 - 346) และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ก็ได้รับความมุ่งหมายข้อแรกไว้ว่า "ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนและของผู้อื่น มีระเบียบวินัย มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนาและหลักธรรม" แต่เมื่อพิจารณาสภาพของสังคมกลับปรากฏว่า เยาวชนส่วนใหญ่มิได้ปฏิบัติตามกฎหมายและหลักธรรม เช่น ขาดความซื่อสัตย์สุจริต ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีระเบียบวินัย (วิริยะ บุญยนิวาสน์ 2523 : 3 อ้างอิงมาจาก อุบล เรียงสุวรรณ 2522) เห็นแก่ตัว ไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ จะเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และช่วยเหลือพวกพ้องของตนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนความเอื้อเฟื้อที่มีต่อผู้อื่นที่ไม่ใช่พรรคพวกและต่อคนส่วนรวมนั้นมีน้อยมาก (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ 2517 : 1) สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษาค้นคว้าจริยศึกษายังไม่บรรลุตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การจัดการศึกษาค้นคว้าจริยศึกษาในโรงเรียนจะบรรลุตามความมุ่งหมายมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน เช่น ครูผู้สอน วิธีสอน นโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน แต่ที่ถูกต้องมากที่สุดก็คือ เรื่องครูและวิธีสอน โดยเฉพาะเรื่องวิธีสอนซึ่งครูไม่รู้ว่าสอนและดำเนินการสอนจริยศึกษาอย่างไร (กรมวิชาการ 2523 : 24) ที่จะก่อให้เกิดความรู้ เจตคติ และทักษะขั้นแก่ผู้เรียนนั้น ย่อมจะต้องมีวิธีการที่แนบเนียน สำหรับวิธีการสอนโดยการปรากฏ การบอกให้ผู้เรียนจดแล้วไปท่องจำมานั้น อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย โดยเฉพาะผู้เรียนที่เป็นเยาวชนเมื่อเบื่อหน่ายแล้วก็จะไม่เกิดกำลังใจที่จะปฏิบัติ (สาโรช บัวศรี 2514 : 36) ดังนั้นในการสอนจริยศึกษาผู้สอนจะต้องหาวิธีการสอนที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และความศรัทธาที่จะปฏิบัติตาม จึงจะเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนประพฤติตนถูกต้องตามหลักธรรม

การแสดงบทบาทสมมุติเป็นการนำสถานการณ์ในชีวิตประจำวันมาเป็นสถานการณ์ในห้องเรียน ให้เด็กได้ทดลองแสดง ทำให้เด็กเข้าใจปัญหาและแก้ปัญหาคด้วยตนเอง จึงทำให้

เด็กสนใจเรียนและรักษาที่จะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ เมื่อเด็กไปพบปัญหาจริงจะได้นำความรู้
ที่เรียนแก้ปัญหา นั้น ๆ ได้ ดังนั้นวิธีสอนด้วยการใช้การสังเกตบทบาทสมมุติจึงเป็นวิธีการสอน
วิธีหนึ่งที่สามารถใช้สอนเรื่องจริยธรรมของเด็กได้ เพราะเป็นวิธีการทำให้เด็กรู้จักคิดเป็น
ยกปัญหาเป็น (กรมวิชาการ 2521 : 128) เด็กได้มีโอกาสแสดงออก ได้เรียนรู้การฝึก
ปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม และฝึกให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ (พิศานา แชนด์ 2519 :
42) นอกจากนี้แล้วยังทำให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียนอีกด้วย
(สุโขทัย ชุมจิต 2523 : 73)

ในสภาพการเรียนการสอนปัจจุบัน ครูไม่สามารถจะหาวิธีการมาสอนจริยธรรมได้
ทำให้การสอนจริยศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของหลักสูตร (คณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ 2523 : 74) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการทดลองสอนโดยการใช้การ
สังเกตบทบาทสมมุติกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาจริยธรรม

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาของนักเรียนระหว่างกลุ่ม
ที่เรียนจากการสอนด้วยการใช้และไม่ใช้การสังเกตบทบาทสมมุติ
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียนจาก
การสอนด้วยการใช้และไม่ใช้การสังเกตบทบาทสมมุติ
3. เพื่อสร้างบทเรียนจริยศึกษาด้วยการใช้การสังเกตบทบาทสมมุติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน สามารถเลือกใช้
วิธีสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพไปปรับปรุงการเรียนการสอนของตน และเป็นแนวทาง
สำหรับนักวิชาการ และผู้บริหารที่จะนำวิธีสอนจริยศึกษาไปเลือกใช้ให้เหมาะสมกับโรงเรียน
ของตน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2525 ภาคเรียนที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอธัญบุรี จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งมีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 1,018 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2525 ภาคเรียนที่ 1 ของโรงเรียนวัดน้ำใส และโรงเรียนวัดใหม่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอธัญบุรี จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 74 คน เป็นนักเรียนโรงเรียนวัดน้ำใส 34 คน และนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่ 40 คน

3. ระยะเวลาในการทดลอง

กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มใช้เวลาทดลองกลุ่มละ 30 คาบ คาบละ 20 นาที วันละ 3 คาบ รวมเวลาที่ใช้ในการทดลองทั้งสิ้น 5 สัปดาห์

4. เนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาจริยศึกษา ได้แก่ คุณธรรมสี่ข้อ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ

5. ตัวแปร

ตัวแปรที่จะศึกษา มีดังนี้

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

5.1.1 การสอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

5.1.2 การสอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

5.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา

5.2.2 ทักษะคิดเชิงจริยธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสอนด้วยการใช้การ แสลงบทบาทสมมุติ หมายถึงการสอนวิชาจริยศึกษาเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ โดยครูสร้างสถานการณ์สมมุติขึ้นให้สอดคล้องกับบทเรียนแล้วให้นักเรียน ออกมาแสดงบทบาทเป็นบุคคลต่าง ๆ ตามที่คิดว่าควรจะเป็นและถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกรและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้

2. การสอนด้วยการไม่ใช้การ แสลงบทบาทสมมุติ หมายถึงการสอนวิชาจริยศึกษาเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ โดยใช้กิจกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช้การ แสลงบทบาทสมมุติ แต่ใช้วิธีอ่านเอกสาร อภิปราย บรรยาย และซักถาม

3. ~~ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน~~ หมายถึงความรู้ที่นักเรียนได้รับภายหลังจากสิ้นสุดการเรียนวิชาจริยศึกษา ซึ่งวัดได้จากคะแนนการตอบแบบทดสอบวิชาจริยศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึงคุณธรรมที่แสดงถึงความจริงใจ ซื่อตรง ไม่ทุจริต พยายามไม่หลอกลวงตัวเองและผู้อื่น

5. ความรับผิดชอบ หมายถึงการรู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ ได้รับมอบหมาย

6. ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา หมายถึงการปฏิบัติตามคำสั่ง ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ที่สังคมวางไว้ และตรงตามเวลาที่มีการนัดหมาย เพื่อให้ทุกคนยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งจะ เป็นผลทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

7. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ หมายถึงการให้ปันทรัพย์ สิ่งของ แรงงาน และสิทธิที่ควรจะได้โดยมิได้เบียดเบียนและก่ออันตรายให้แก่ตนเอง

8. ทักษะเชิงจริยธรรม หมายถึงความรู้สึกรู้สีกของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา ความเชื่อเพื่อเนื้อและเสียสละ ว่าชอบหรือไม่ชอบพฤติกรรมนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด ซึ่งวัดได้โดยใช้แบบวัดทัศนคติซึ่งเป็นมาตราส่วนประ เป็นค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาก่อนว่าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเรียงลำดับหัวข้อดังนี้ เอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. โครงสร้างเนื้อหาการเรียน
2. ความหมายของจริยธรรม
3. โครงสร้างทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเบเนจต์และโกลเบอร์
4. วิธีส่งเสริมการพัฒนจริยธรรม
5. การสังเกตบทบาทสมมติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทดลองสอนจริยศึกษาในห้องเรียน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตบทบาทสมมติ

โครงสร้างเนื้อหาการเรียน

จริยศึกษา เป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยของหลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช 2521 มีจุดประสงค์เฉพาะวิชาดังนี้

1. ให้ความสามารถควบคุมกาย วาจา ใจ อยู่ในขอบเขตที่พึงงาม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทั้งสามารถสร้างประโยชน์แก่ตนและสังคมได้

2. ให้ความสามารถรับผิดชอบการกระทำของตนและปฏิบัติกิจตนเป็นนิสัย

เนื้อหาหลักสูตรจริยศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดคุณธรรมไว้ 30 ข้อดังนี้

(กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 279 - 322)

1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์
2. ความเมตตา กรุณา
3. การไม่โลภและไม่ขโมย

4. ความเชื่อเพื่อเชื่อและเสียสละ
5. การไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น
6. การรู้จักความพอ
7. การไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุ่งให้เกิดการแตกแยก และการไม่พูดคำหยาบ

8. การมีสัจจะและความจริงใจ
9. การไม่ลองและเสพสิ่งเสพศัลให้โทษ
10. ความเป็นผู้มีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้จักอดทนชั่ว
11. ความเป็นผู้มีเหตุผล
12. ความสะอาดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
13. ความขยันหมั่นเพียร
14. ความอดทนอดกลั้น
15. ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง
16. ความกตัญญูต่อบุคคล
17. ความซื่อสัตย์สุจริต
18. การทำใจให้สงบ มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส
19. ความไม่เห็นแก่ตัว
20. ความประณีตละเอียดพิถีพิถัน
21. ความรับผิดชอบ
22. ความมีน้ำใจเป็นธรรม ไม่ลำเอียง
23. ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา
24. การยอมรับความเปลี่ยนแปลง
25. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย และสังคม

ระหว่างเพศ

26. มารยาทในการแสดง การแสดงความเคารพ การขออภัย การแสดงความขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เต็มใจ การแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การเดิน และการพักผ่อนหย่อนใจ

27. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย ความเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ

28. ความเป็นผู้นำวัฒนธรรม และประเพณีตามประเพณีนิยม

29. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

30. การแก้ไขข้อบกพร่องการปฏิบัติทางจริยธรรม ได้แก่ ผิดศีลธรรม ระเบียบ กฎหมายและจารีตประเพณี

คุณธรรมดังกล่าวนี้จะปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนไม่ว่าหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการสอนของครูเป็นสำคัญ การสอนจริยศึกษาจึงควรเน้นในเชิงปฏิบัติ เพราะการเรียนรู้โดยให้รู้เรียนได้ ประพฤติปฏิบัตินั้นจะเป็นแนวทางให้เด็กนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองได้ นอกจากสอนให้ปฏิบัติแล้วจะต้องฝึกอย่างสม่ำเสมอด้วยจึงจะเป็นการสร้างนิสัยให้มีคุณธรรม ดังนั้นการสวดคุณธรรมจึงควรแทรกให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นในมากที่สุด

ความหมายของ "จริยธรรม"

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของ "จริยธรรม" ไว้หลายทัศนะด้วยกัน ดังนี้
 กวางเคื่อน พันธุนาวิน (กวางเคื่อน พันธุนาวิน 2520 : 3) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึง พฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทคือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ พฤติกรรมที่สังคมพยายามลงโทษหรือกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากจะรู้สึกว่า เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่จริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย ซึ่งคล้ายกับกรณียวินิจฉัย (กรณียวินิจฉัย 2523 : 122 อ้างอิงมาจาก พันธ์ วัฒนาคินทร์) ที่ให้

ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมหมายถึงคุณสมบัติทางความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมนั้นประพฤติตาม การเห็นข้อสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (กรมวิชาการ 2523 : 142 อ้างอิงมาจาก ศาโรธ บัวศรี) ที่กล่าวว่า จริยธรรมหมายถึงแนวทางในการประพฤติตนเพื่อยุติกันไว้ด้วยกันอย่างเป็นสังคม นอกจากนี้ กรมวิชาการ

(กรมวิชาการ 2523 : 131 อ้างอิงมาจาก วีระ บำรุงรักษ์) มีความเห็นที่ต่างไปจากที่กล่าวมาคือ ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า หมายถึงแบบแผนความประพฤติ ซึ่งตั้งอยู่บนหลักคุณธรรม และอธิบายว่าคุณธรรมคือ ความรู้สึกนึกคิดหรือสภาพของจิตที่เป็นกุศล คุณธรรมเป็นพื้นฐานของการแสดงออกเป็นการกระทำพฤติกรรมหรือกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น สภาพจิตที่เป็นกุศลที่เรียกว่าคุณธรรมนี้เกิดขึ้นได้ เพราะวิตรูจักความจริง ความดี และความงาม

จากเอกสารที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า จริยธรรมหมายถึง มาตรฐานความประพฤติ และความดีงามของมนุษย์ ซึ่งมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น แบ่งออกได้หลายประเภท ดังนี้ (ทองเคี่ยม พันธุมณวิน 2520 : 4 - 6, 60)

1. ความรู้เรื่องจริยธรรม หมายถึง ความรู้ในสังคมของคนที่ถือว่าการกระทำชนิดใดก็ การกระทำและการกระทำชนิดใดเลวการงาน ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม ปริมาณความรู้เรื่องจริยธรรมขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทางสติปัญญาของบุคคลด้วย

2. ทักษะเรื่องจริยธรรม คือ ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเรื่องจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ทักษะเรื่องจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น ทักษะเรื่องจริยธรรมมีความหมายกว้างกว่าความรู้เรื่องจริยธรรม เพราะทักษะเรื่องจริยธรรมรวมถึงคุณสมบัติที่สำคัญ ซึ่งสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมเรื่องจริยธรรมได้แน่นอนกว่าการใช้ความรู้เรื่องจริยธรรมแต่เพียงอย่างเดียว และกล่าวได้ว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการรู้เรื่องจริยธรรมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเชิงจริยธรรม อันเป็นผลต่อเนื่องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้วย เพราะความรู้ ความรู้สึก และการกระทำของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งย่อมจะต้องสอดคล้องกันเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติเชิงจริยธรรมนี้ คงเคียน พันธุมนาวัน (คงเคียน พันธุมนาวัน 2520 : 210 อ้างอิงมาจาก Kay, 1970) ได้เสนอแนะไว้ว่า ในการฝึกอบรมจริยธรรมของเยาวชนควรใช้วิธีการปลูกฝังทัศนคติเชิงจริยธรรมเป็นหลัก ซึ่งทัศนคติเชิงจริยธรรมมีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอย่างใกล้ชิดด้วย

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลดังกล่าวจะแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่า บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ เปียเจท์ และโคลเบอร์ก ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการด้านจริยธรรมของบุคคลนั้น นอกจากนี้ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของบุคคลด้วย

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือค่านิยมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การเสียสละเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นอกจากนี้พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกพวกหนึ่ง คือ พฤติกรรมในสถานที่เข้ายวนใจหรือในสภาพที่ยั่วยู่ให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ยั่วยู่ เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง หรือคะแนนการลักขโมย และการกล่าวเท็จ เป็นต้น ซึ่งอาจรวมเรียกว่าพฤติกรรมเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ ซึ่งผู้มีจริยธรรมสูงย่อมงดเว้นการกระทำพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์นี้ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้นส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่น ๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเท่านั้น

โครงสร้างทางจริยธรรมตามทฤษฎีของเปียเจต์และโคลเบอร์ก

เปียเจต์ (Piaget) เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาได้ถึงขั้นสูงสุดเมื่อ 8 - 10 ปี และได้แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์เป็นสามขั้น

1. ขั้นก่อนจริยธรรม เป็นขั้นที่เด็กมีอายุแรกเกิดถึง 2 ขวบ พัฒนาการทางจริยธรรมยังไม่เกิดขึ้น แต่สามารถเรียนรู้เรื่องทั่วไปได้โดยประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว

2. ขั้นยึดคำสั่ง เป็นขั้นที่เด็กมีอายุ 2 - 8 ปี เด็กจะยึดคำสั่งของผู้ใหญ่เป็นหลักในการปฏิบัติ

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน เป็นขั้นที่เด็กมีอายุ 8 - 10 ปี เด็กจะค่อย ๆ พัฒนาการจากขั้นที่สองมาขั้นที่สาม ซึ่งเกิดจากพัฒนาการทางสติปัญญาและประสบการณ์ทางสังคมอย่างมาก ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะกลายเป็นหลักภายในจิตใจของเด็ก

ควงเคื่อน พันธุนาวิน (ควงเคื่อน พันธุนาวิน 2522 : 40 - 45 อ้างอิงมาจาก Kohlberg) กล่าวว่า โคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวของ เปียเจต์ (Piaget) และพบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมนั้นมีถึงหกขั้น โดยจัดไว้สามระดับ ซึ่งผู้ที่บรรลุจริยธรรมขั้นสูงสุดก็คือเมื่อมีเหตุผลและความกตัญญูในวัยผู้ใหญ่ เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดนั้นมีลักษณะเป็นเหตุผลสากล กว้างขวางไม่ขัดแย้งกัน และมีรากฐานจากความมีหลักการ ไม่เข้าข้างตนเอง และเป็นอุดมคติ ซึ่ง ควงเคื่อน พันธุนาวิน ได้สรุปและเขียนตารางไว้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมหกขั้น ซึ่งจัดเป็นสามระดับ ในทฤษฎีพัฒนาการทาง
จริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้น 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2-7 ปี) ขั้น 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้น 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี) ขั้น 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13-16 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี)
ขั้น 5 หลักการทำตามค่านิยมส่วนตัว (16 ปีขึ้นไป) ขั้น 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)

ระดับที่ 1 คือก่อนกฎเกณฑ์ หมายถึงการตัดสินใจเลือกกระทำ ในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์
แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในขั้นแรกสุดนี้ที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองโดนลงโทษ
ทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่มี
อำนาจทางกายเหนือตน ขั้นที่สองคือการเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น
เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ คือ เขาทำมาฉันต้องทำไป เขาให้ฉันฉันก็ต้องให้เขา

ระดับที่ 2 คือระดับตามกฎเกณฑ์ หมายถึงการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ
ของตน หรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับที่ 2 นี้ยังต้องการการควบคุม
จากภายนอก แต่มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และความสามารถที่จะแสดง
บทบาททางสังคมได้ ในขั้นที่ 3 บุคคลไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น
โดยเฉพาะเพื่อน ส่วนในขั้นที่ 4 บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่ง
ในสังคมของตน จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ 3 คือระดับเหนือกฎเกณฑ์ หมายถึงการตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำ
มาไตร่ตรองซึ่งใจโดยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามแนวที่จะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน

สำหรับขั้นที่ 5 ถือการเห็นความสำคัญของตนเองมาก ไม่ทำตนให้สำคัญยิ่งกว่าผู้อื่นถึงมีฟังก์ชันของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับกับใจตนเองได้ ส่วนขั้นที่ 6 นั้นถือว่าเป็นขั้นสูงสุด แสดงทั้งการมีความรู้สึกนึกคิดเห็นอกเห็นใจจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยึดมั่นทางจริยธรรม เพื่อควบคุมหมายใจบนปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีหลักประจำใจซึ่งตรงกับหลักในพุทธศาสนาที่เรียกว่า หิริโอตัมปะทักข (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2522 : 42 - 43)

จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม เปียเจต์ และ โกลเบอร์ก ทำให้ทราบว่า เด็กมักเรียนระดับขั้นและอายุเท่าใด มีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในระดับใด และการใช้วิธีใดในการพัฒนาจริยธรรม การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งที่จะหาวิธีสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมของเด็กนักเรียนโดยยึดขั้นระดับจริยธรรมตามทฤษฎีของ โกลเบอร์ก

วิธีส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรม

วิธีส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมนั้นทำได้หลายวิธี เช่น การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้น การให้แสดงบทบาท การใช้กลุ่มเพื่อให้เกิดการถ้อยถาม และการเลียนแบบจากตัวแบบ (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2522 : 50 - 59)

1. การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้น วิธีการฝึกฝนเด็กซึ่งใช้หลักเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำให้สามารถรู้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปนั้น เริ่มจากการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กตามทฤษฎีของเปียเจต์ นักจิตวิทยาได้ใช้วิธีการให้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ เพื่อให้เด็กได้ความรู้ขั้นที่สูงขึ้นกว่าที่ตนมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลอันใหม่ เด็กจะนำมาคิดเปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตน ซึ่งจากการเปรียบเทียบนี้ เด็กจะเกิดความรู้ที่ขัดแย้งกันหรือเกิดความไม่สมคุ้ยทางความคิดขึ้น ความไม่สมคุ้ยนี้จะ เป็นแรงกระตุ้นให้เด็กมีการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตน เพื่อให้เกิดความสมคุ้ยขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้

2. การให้แสดงบทบาท การให้เด็กแสดงบทบาทเป็นตัวละครในเรื่องที่ไม่มีปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม จะเป็นเครื่องมือช่วยให้เด็กมีความผูกพันใกล้ชิดกับปัญหาของตัวเอกในเรื่อง เหมือนกับเป็นปัญหาของตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กมีความคิดกว้างขวางและเกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิม ไม่ยึดอยู่กับตนเอง (สมเถก สีแสง 2525 : 17)

3. การใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนให้เกิดการคล้อยตาม การใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดเพื่อนเป็นแบบอย่างและคล้อยตาม ลักษณะของเพื่อน ๆ ไม่ได้ง่าย โลอเฟอจี และ วาลโลชิ (Lefurgy & Walosch, 1969) ให้เด็กชายและหญิงได้รับฟังเหตุผลของเพื่อน ๆ ผู้แสดงเหตุผลสูงหรือต่ำกว่าระดับ จริยธรรมของเด็กนั้นหนึ่งชั้น ผลปรากฏว่ากลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการเพิ่มหรือลดชั้นการพัฒนาทาง จริยธรรมได้ และการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลคงทน ซึ่งวัดได้หลังจากการฝึก 100 วัน และการ เปลี่ยนจริยธรรมเป็นขั้นที่สูงขึ้นกว่า เดิมนี้มีผลคงทนมากกว่าการ เปลี่ยนจริยธรรมเป็นขั้นที่ต่ำกว่า เดิม

4. การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ถูกทดลอง เห็น จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้น ๆ ตามตัวแบบได้ การจัดตัวแบบให้ นี้ เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ถูกทดลองได้วิธีหนึ่ง นอกเหนือจากการให้แสดงบทบาทเพื่อรับคำแนะนำ จากเพื่อน หรือการให้เพื่อนแสดงความเกลียดชังที่เหมือนกันเป็นเอกลักษณ์ อันทำให้ผู้ถูกทดลอง คล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้มาก การจัดตัวแบบเพื่อให้เกิดการเลียนแบบเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่า เด็กจะเรียนรู้จากสังคมได้มากที่สุดและเป็นวิธีการที่เด็กอาจทำตามโดยไม่รู้สึกรู้สว่ากำลังถูกชักจูง ผลที่เกิดขึ้นกับตัวแบบและลักษณะของตัวแบบ เป็นสาเหตุสำคัญที่จะทำให้บุคคลกระทำพฤติกรรมตาม ตัวแบบหรือไม่ ตัวแบบที่มีอิทธิพลที่ทำให้เด็กคล้อยตามได้มากที่สุดคือตัวแบบที่เป็นผู้ใหญ่กว่าตน และ เป็นตัวแบบประเภทที่มีคุณสมบัติที่น่าสนใจหรือน่าเลื่อมใส และเป็นตัวแบบที่ไ้กระทำพฤติกรรมที่ ส่งเสริมคุณสมบัติของผู้เลียนแบบด้วย การเลียนแบบนั้นสามารถจะใช้ในการส่งเสริมการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรม และทัศนคติเชิงจริยธรรมได้

การ แสดงบทบาทสมมติ

การ แสดงบทบาทสมมติ เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้รักษากบไซท์ที่มีปัญหาทางจิตตั้งแต่เด็ก เรียกกันว่า Psychodrama ภายหลังได้นำมาใช้เป็นกิจกรรมการสอนอย่างหนึ่ง เขาวพา เคอะคุปต์ (เขาวพา เคอะคุปต์ 2517 : 67 อ้างอิงจาก Keith, 1962 : 427) กล่าวถึงการ แสดงบทบาทสมมติไว้ว่า เป็นการจำลองสถานการณ์เพื่อให้ผู้แสดงได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ

โดยอาศัยบุคลิกภาพของเขาอย่าง เป็นอิสระในการรวมกลุ่ม สภาพการณ์ที่จะใช้ฝึกในการแสดง บทบาทสมมุตินั้น ครูหรือผู้ฝึกจะเป็นผู้จัดเตรียมเอาไว้ให้ โดยจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือความขัดแย้งระหว่างบุคคลและเป็นการเสียดสีสภาพที่เป็นจริง ในการแสดงผู้แสดงจะใช้บท เจรจาและบุคลิกที่เป็นของตนเองโดยไม่ต้องมีการซ้อมหรือเตรียมตัวมาก่อนเลย จะมีก็แต่เพียง ใหญ่แสดงหรือสมาชิกในกลุ่มได้ทราบจุดมุ่งหมายที่จำเป็นบางประการของสถานการณ์ที่กำลังทำทดลองไว้ เท่านั้น การแสดงจะเป็นการแสดงที่มีผู้แสดงเพียงคนเดียวหรือใช้ผู้แสดงหลายคนก็ได้ ระยะเวลา ที่ใช้เป็นเพียงช่วงสั้น ๆ โดยมุ่งให้ผู้แสดงได้เรียนรู้จากการสังเกตหรือการวิเคราะห์บทบาทที่ได้ แสดงไปแล้วนั้น และในการวิเคราะห์บทบาทที่จะต้องอาศัยการสังเกตและการอภิปรายเข้ามามี ส่วนร่วมอยู่ด้วย

แชฟเทล และ แชฟเทล (Shaftel and Shaftel. 1967 : 83 - 84) ให้ ความหมายของการแสดงบทบาทสมมุติไว้ว่า หมายถึงวิธีการเรียนรู้สภาพชีวิตในสังคมโดยต้องแท้ การแสดงบทบาทสมมุติเป็นแนวทางที่จะช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข การแสดง บทบาทสมมุติจะแบ่งไว้ซึ่งมวลประสบการณ์ และกลวิธีแก้ปัญหาหลายด้าน หลายทาง เช่น การ อภิปราย ปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา และให้คำจำกัดความโดยผ่านขั้นตอนต่าง ๆ คือ การแสดงบทบาท ปฏิบัติการตอบสนองของผู้ที่มีบทบาทที่แสดง การเลือกบทบาทที่เหมาะสม และการสรุปนำไปใช้

ลี (Lee. 1974 : 316) ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมุติไว้ว่า หมายถึง การเรียนรู้จากการดูบทบาทของผู้แสดงในสถานการณ์สมมุติขึ้น การแสดงบทบาทสมมุติต่างจาก การแสดงละครคือ ผู้แสดงบทบาทสมมุติจะต้องคิดคำพูดและแสดงท่าทางโดยไม่มีบทเตรียมบทพูด ไว้ล่วงหน้า การแสดงบทบาทสมมุติจะกระทำซ้ำใหม่ได้ จนกว่าจะเป็นที่พอใจและยอมรับ

จรรยา คุณมี (จรรยา คุณมี 2520 : 161) กล่าวถึงการแสดงบทบาทสมมุติว่า เป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่อง ที่เรียน เป็นการฝึกการแก้ปัญหา และการตัดสินใจวิธีหนึ่ง เพราะในการสร้างสถานการณ์ สมมุติขึ้นมาให้คล้ายคลึงกับสิ่งที่เป็นจริง มักมีปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ แบ่งมาด้วย

สุเทพ อ่อนสว (สุเทพ อ่อนสว 2521 : 148) ให้ความหมายของการแสดง บทบาทสมมุติไว้ว่า เป็นวิธีหนึ่งที่ให้นักเรียนได้ออกมาทำท่าทางเลียนแบบของจริงตามที่ตนคิดว่า

ควรเป็น เช่น ทำเงิน ทำหกล้ม ทำวิ่ง และอื่น ๆ โดยที่คิดแสดงท่าทางเอาเองว่า ถ้าเป็นคนนั้นคงจะต้องทำท่าเช่นนั้น เป็นต้น นอกจากที่กล่าวมาแล้ว การเลียนแบบท่าทางหรือเสียงของสิ่งของต่าง ๆ เช่น ทำท่านกบิน ทำเสียงแมวร้อง แสดงท่าทางต่าง ๆ โดยไม่ต้องใช้เสียง ก็ถือว่าเป็นการแสดงบทบาทสมมุติทั้งสิ้น

ในหนังสือคู่มือการอบรมครู เรื่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรมวิชาการ 2521 : 130) กล่าวถึงบทบาทสมมุติไว้ว่า เป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน โดยผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมุติขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออกทั้งความรู้ลึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้

ทศนา เขมมณี (ทศนา เขมมณี 2522 : 201) ได้กล่าวถึงการแสดงบทบาทสมมุติไว้ว่า เป็นการกำหนดบทบาทของผู้เรียนในสถานการณ์สมมุติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้นตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้ลึกนึกคิดของตนเป็นหลัก ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้ลึกและพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง

ประกอบ ระกิติ (ประกอบ ระกิติ 2523 : 145) กล่าวถึงการแสดงบทบาทสมมุติไว้ว่า เป็นการแสดงแบบหนึ่งโดยการสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขึ้น แล้วให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปแสดงบทบาทตามสถานการณ์ ซึ่งโดยปกติมักไม่ใช่บทบาทของตนชั่วระยะเวลาสั้น ๆ ต่อหน้าผู้ชม เพื่อพิสูจน์สิ่งที่สมมุติขึ้นว่า ผู้แสดงจะประพฤติต่อกันอย่างไร ในสถานการณ์นั้น ๆ อย่างไร ผู้ชมมีส่วนร่วมในการนึกคิด เพื่อนำเอาความเกี่ยวข้องของการแสดงไปประยุกต์ต่อสถานการณ์หรือปัญหาในการแก้ปัญหา

จากข้อคิดเห็นดังกล่าวมาแล้ว จึงสรุปได้ว่าการแสดงบทบาทสมมุติ คือ การที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมุติขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทนั้นโดยอาศัยประสบการณ์และความรู้ลึกเพื่อเป็นการฝึกการแก้ปัญหา และถือเอาการแสดงออกทั้งความรู้ลึกและพฤติกรรมมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้

จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ไมเออร์ (Maier. 1952 : 87) กล่าวถึงคุณค่าของการแสดงบทบาทสมมุติไว้ว่า ทำให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับความคิดเห็นของ แชฟเทิล และ แชฟเทิล (Shaftel and Shaftel. 1967 : 31 - 35) ซึ่งกล่าวไว้ว่าบทบาทสมมุติทำให้เด็กเข้าใจสาเหตุของพฤติกรรม และความรู้สึกของผู้อื่น ช่วยลดความตึงเครียดและความคับข้องใจของเด็ก ทำให้ทราบความต้องการของเด็กและทำให้เด็กเข้าใจตนเองดียิ่งขึ้น

ทิสนา แชนมณี (ทิสนา แชนมณี 2519 : 42) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมุติในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่าพฤติกรรมทุกพฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ การที่ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่าง ๆ ที่ถูกจำกัดอยู่ในสภาพการณ์ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาเหตุที่ผลักดันให้แสดงพฤติกรรม ซึ่งความเข้าใจเช่นนี้ช่วยผู้เรียนไม่ตัดสินใจก่อนที่จะพิจารณาถึงสาเหตุ นอกจากนั้นยังช่วยผู้เรียนได้แนวทางในการแก้ปัญหาอย่างตรงจุด
2. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความเข้าใจนี้ทำให้ผู้เรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
3. ช่วยให้ผู้เรียนได้ผ่อนคลายความตึงเครียดที่ได้รับซึ่งไม่สามารถที่จะแสดงออกมาได้ การแสดงบทบาทสมมุติจะช่วยให้ผู้เรียนได้ระบายความรู้สึกนั้น ๆ ออกมา
4. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตน และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของตน ในขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทอยู่นั้นจะมีการกระทำหรือตัดสินใจให้เห็นถึงค่านิยมของตน การมีโอกาสดังกล่าวได้แสดง ใต้อภิปราย วิเคราะห์ถึงค่านิยม เหล่านั้นจะทำให้ผู้เรียนรู้จักตนเองมากขึ้นว่าตนยึดค่านิยมอะไร และยอมรับว่าแต่ละบุคคลย่อมมีค่านิยมแตกต่างกัน
5. ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น และเรียนรู้ที่จะปรับปรุงตนเองในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกฝนการปฏิบัติตนให้ถูกต้อง เหมาะสมในหลาย ๆ บทบาท เพราะในชีวิตจริงแต่ละคนมักจะมีหลายบทบาท ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกฝนบทบาทต่าง ๆ

เพื่อช่วยเหลือในการสำรวจและค้นหาพฤติกรรมที่ถูกมองและเหมาะสมในสถานการณ์แต่ละอย่าง

7. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคม บนุญเป็นสัตว์สังคม การเรียนรู้การประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น การแสดงบทบาทสมมุติจะช่วยฝึกการปฏิบัติตนในสังคมได้มาก

8. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การแสดงบทบาทสมมุติแทบทุกบทบาทจะมีสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งอยู่ ผู้แสดงจะต้องรู้จักคาดคะเนและคิดในหลายแง่ โดยใช้วิจารณ์และไหวพริบในการแก้ปัญหา

9. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน คือ รู้ลึก คิด แล้วกระทำ

10. ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เรียนให้ดีขึ้น ในการทำงานร่วมกันสมาชิกในกลุ่มอาจมีปัญหาขัดแย้งกัน การแสดงบทบาทสมมุติจะช่วยแก้ไขได้ เพราะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล อันเป็นแนวทางนำไปสู่ความเข้าใจและความสามัคคี

11. ช่วยให้ผู้รู้ครูผู้เรียนอย่างลึกซึ้งขึ้นเมื่อผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมออกมา

เอนกกุล กรี่แสง (เอนกกุล กรี่แสง 2520 : 207) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมุติจะส่งเสริมให้นักเรียนกล้าเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างถูกต้อง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่น ส่วน ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ 2522 : 10 - 13) กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมุติว่า เป็นการฝึกนักเรียนในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ช่วยให้นักเรียนได้รู้ถึงความขัดแย้ง ความเป็นจริงของโลกจากสถานการณ์สมมุติที่ครูจัดขึ้น ช่วยให้การสอนของครูมีชีวิตชีวา ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะอภิปรายปัญหา ช่วยฝึกนักเรียนให้แสดงออก ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาการทางกาย ทางสังคม ทางภาษา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จากเอกสารที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมุติเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนมีโอกาสทดลองและเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตน ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่น สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

การนำบทบาทสมมุติมาใช้

การนำบทบาทสมมุติใช้ในการเรียนการสอนส่วนใหญ่มีสองวิธี คือ

1. การใช้บทบาทสมมุติแบบเตรียมบทไว้พร้อม หมายถึงผู้สอนได้เตรียมบทไว้ล่วงหน้า ผู้แสดงอาจแสดงตามบทบาทบ้าง คิดบทบาทขึ้นแสดงเองบ้าง แต่ต้องตรงกับเนื้อเรื่องที่กำหนด
2. การใช้บทบาทสมมุติแบบไม่มีบทเตรียมไว้ หมายถึงผู้แสดงไม่ต้องฝึกซ้อมมาก่อน เมื่อเรียนถึงเรื่องใด ตอนใด ก็ออกมาแสดงโต้ทันที โดยแสดงไปตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง

ขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมุติ

เซฟเทิล และ เซฟเทิล (Shafstel and Shafstel. 1967 : 65 - 66) ได้แบ่งขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมุติไว้ดังนี้

1. ขึ้นกำหนดปัญหาและอุปกรณ์
2. ขึ้นกำหนดผู้แสดง
3. ขึ้นเตรียมผู้สังเกตการณ์
4. ขึ้นเตรียมพร้อมก่อนการแสดง
5. ขึ้นแสดงบทบาท
6. ขึ้นอภิปรายและประเมินผล
7. ขึ้นแสดงซ้ำ
8. ขึ้นอภิปรายหลังการแสดงซ้ำ
9. ขึ้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นทั่วไป

ทิสนา แชนมณี (ทิสนา แชนมณี 2519 : 44 - 47) กล่าวถึงกระบวนการในการใช้บทบาทสมมุติไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการใช้บทบาทสมมุติแบบเตรียมบทไว้พร้อมหรือการใช้บทบาทสมมุติแบบไม่มีบทเตรียมไว้ มีลักษณะคล้ายคลึงกันดังนี้

1. ขึ้นเตรียมการ แบ่งออกเป็นสองตอน คือ

1.1 การแจกแจงและกำหนดขอบเขตของปัญหา ครูต้องวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ว่าอะไรคือปัญหา หรือจุดที่ต้องการชี้ให้ผู้เรียนเห็น และเรียนเพื่อความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะสอน

1.2 เมื่อได้ปัญหาที่ชัดเจนแล้ว ครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมุติที่ง่ายและชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งเขียนบทบาทสมมุติที่จะให้นักเรียนแสดง

2. ขั้นตอนแสดง แบ่งออกเป็นเจ็ดขั้นตอน คือ

2.1 การอุ่นเครื่อง เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่จะเรียน ครูอาจเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมุติให้นักเรียนฟัง

2.2 การเลือกตัวผู้แสดง อาจเลือกบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับบทบาทหรือบุคคลที่มีลักษณะตรงกันข้ามก็ได้

2.3 การจัดฉากแสดง หลังจากที่ได้ตัวผู้แสดงแล้ว จึงจัดฉากแบบสมมุติขึ้น เพื่อให้การแสดงใกล้เคียงกับความเป็นจริง อาจเป็นแบบง่าย ๆ จนถึงแบบหรูหรา

2.4 การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูต้องช่วยให้ผู้เรียนหัดสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ไปค่าย มิฉะนั้นการอภิปรายและวิเคราะห์หลังการแสดงจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

2.5 การเตรียมความพร้อมก่อนแสดง ครูต้องช่วยจัดความตื่นเต้น ประหม่า และความวิตกกังวลของผู้แสดงออกไปด้วยวิธีต่าง ๆ

2.6 การแสดง การแสดงควรเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีการชักกลางคัน นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ครูอาจเข้าไปช่วยได้ตามโอกาส

2.7 การตัดบทการแสดง ควรมีการตัดบทและหยุดการแสดงเมื่อ

2.7.1 การแสดงได้ขงมูลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์หรืออภิปรายได้

2.7.2 กลุ่มพอจะเข้าใจว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไรถ้ามีการแสดงต่อไป

2.7.3 ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้เพราะเกิดความเข้าใจผิดบางประการ

2.7.4 การแสดงจบเรื่อง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง การวิเคราะห์การแสดงมักเป็นไปในรูปของการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้แสดง ผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์ การอภิปรายเป็นไปในรูปใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเรียน บางครั้งอาจให้ผู้แสดงได้เปิดเผยความรู้สึก และเสนอความคิดเห็นก่อน แล้วจึงให้ผู้สังเกตการณ์เสนอความคิดเห็น การอภิปรายจะต้องเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา และเน้นที่เหตุผลของการแสดงออก และพฤติกรรมที่แสดงออก การอภิปรายจะไม่มุ่งถึงว่าใครแสดงดีไม่ดียังไร การเรียนรู้อะไรหลายอย่างครั้งนี้เป็นสิ่งสำคัญ ครูจะต้องช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและหาคำตอบ โดยอาจใช้วิธีการตั้งคำถามช่วย

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม ในกรณีที่มีการแสดงครั้งแรกที่ใดก็ไม่เป็นที่พอใจ หรือมีผู้เสนอแนวความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ก็อาจมีการแสดงใหม่อีก

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป หลังจากอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้ว ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายทั่ว ๆ ไป ซึ่งอาจเป็นการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำให้ผู้เรียนสามารถหาข้อสรุปหรือได้แนวความคิด

รวมยอด

เอนกกุล กรี่แสง (เอนกกุล กรี่แสง 2520 : 205 - 207) ได้เสนอขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติไว้ดังนี้

1. การกำหนดปัญหา
2. การเลือกผู้แสดง
3. การเตรียมตัวผู้แสดง
4. เตรียมสถานที่
5. การแสดง
6. การอภิปรายและประเมินผล
7. การแสดงซ้ำ
8. การอภิปรายและประเมินผลครั้งใหม่
9. การถ่ายโยงและการนำไปใช้

ชูศรี สนิทประชากร (ชูศรี สนิทประชากร 2525 : 17) ได้เสนอขั้นตอนในการ
แสดงบทบาทสมมติไว้ดังนี้

1. การกำหนดขอบเขต
2. การเตรียมพร้อมก่อนแสดง
3. การกำหนดสถานการณ์
4. ขึ้นแสดง
5. การจัดการแสดง
6. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

จากขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติดังกล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า ในการแสดงบทบาท
สมมตินั้น ครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมติและให้ผู้แสดงเข้าใจบทบาทของตนโดยวางแผนอย่าง
ย่อ ๆ ว่าตนจะแสดงอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับบทบาท ส่วนผู้สังเกตการณ์นั้นครูจะต้องช่วยให้
รู้จักสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ไปช่วยเพื่อจะได้นำมาอภิปรายและประเมินผล

หลักในการนำบทบาทสมมติไปใช้ในการเรียนการสอน

ในการนำการแสดงบทบาทสมมติไปใช้ให้ผลดีในการเรียนการสอน ครูจะต้องมีความรู้
เกี่ยวกับหลักการของการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี ซึ่ง วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ (วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์
2522 : 27 - 29) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. การแสดงบทบาทสมมติควรใช้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ไม่ควรใช้เพื่อ
การบันเทิงเพียงอย่างเดียว
2. ในการแสดงบทบาทสมมติไม่ควรกำหนดเวลาแน่นอนตายตัวลงไป
3. การเลือกเรื่องที่นำมาใช้ ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ยากเกินไป ไม่กระทบกระเทือน
ความรู้สึกของผู้เรียนคนหนึ่งคนใด และเป็นเรื่องที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากอภิปรายเมื่อแสดงจบแล้ว
4. การใช้บทบาทสมมติจะได้อรรถประโยชน์ เมื่อนำมาใช้ติดต่อกันพอสมควร ไม่ใช่เป็นเพียง
การค้นการเรียนรู้เพียงครั้งหรือสองครั้ง เพื่อแก้ความเบื่อหน่ายของผู้เรียนเท่านั้น

5. ควรใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมุติ เมื่อต้องการให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และฝึกทักษะในการปฏิบัติตนในเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์ ไม่นำมาใช้เพราะสนุกและนักเรียนชอบ เพราะถ้านำมาใช้บ่อยเกินไปจะทำให้ประสิทธิภาพลดลง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทดลองสอนจริยศึกษาในห้องเรียน

สุภาพรรณ พวงจันทร์เพชร (สุภาพรรณ พวงจันทร์เพชร 2520 : ง, จ, ฉ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาศีลธรรมหมวด "คุณธรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัย" ด้วยวิธีการแบบการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีธรรมคา กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนทั้งสองแบบ มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงขึ้น และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์มีแนวโน้มที่จะมีพัฒนาการด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงขึ้นกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีธรรมคา นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญในการสอบหลังเรียนครั้งที่สอง ซึ่งห่างจากการสอบหลังการเรียนครั้งที่หนึ่ง เป็นเวลาหนึ่งเดือน เกี่ยวกับทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบการกลุ่มสัมพันธ์ทัศนคติเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีธรรมคา และยังสามารถที่จะคงทัศนคตินั้นไว้ได้ภายหลังจากการเรียนไปแล้วหนึ่งเดือน ในขณะที่นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบธรรมคาไม่ทัศนคติเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นหรือเลวลง

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ 2521 : 153 - 154) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ฉบับร่างครั้งที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากแบบทดสอบกับคะแนนพฤติกรรมของนักเรียนที่ใฝ่มีความสัมพันธ์กันในทางลบ ($r = -.0067$) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของนักเรียนตามตัวแปรพบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนในกรุงเทพมหานคร นักเรียนจากโรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนที่เรียนกับครู วุฒิ ป.กศ. หรือเทียบเท่า นักเรียนที่เรียนกับครูที่มีประสบการณ์การสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป และนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์สูง ตรงกันข้ามกับนักเรียนในภาคกลาง นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนที่เรียนกับครูวุฒิต่ำกว่า ป.กศ. นักเรียนที่เรียนกับครูที่ไม่เคยสอนกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มาก่อน และนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพการเกษตร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบทางเพศ นักเรียนหญิงมีคะแนนทดสอบสูงกว่านักเรียนชายอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และคะแนนกลับกันในการสังเกตพฤติกรรม

สมใจ สุริยะกุล (สมใจ สุริยะกุล 2523 : 62 - 66) ได้สร้างบทเรียนสื่อประสมเพื่อใช้สอนวิชาจริยศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนไทยพุทธและไทยมุสลิม ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในด้านความมีวินัยแห่งตน นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีวินัยแห่งตนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประสิทธิ์ พรหมเสนา (ประสิทธิ์ พรหมเสนา 2523 : ง, จ) ได้ศึกษาเรื่อง การนำวิธีสอนในสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 56 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนประยุกต์จากวิธีสอนสมัยพุทธกาล ซึ่งได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยายอุปมาอุปไมย แบบธรรมสาธิตา แบบปุจฉาวิสัชนา และแบบไตรสิกขา มีการเรียนรู้โดยมีซิมิเลขคณิต คะแนนสอบหลังสอนสูงขึ้นกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนประยุกต์จากวิธีสอนสมัยพุทธกาล ก็ว่านักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ตามความคิดเห็นของครูไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05

พรณี ลิ้มปัทนา (พรณี ลิ้มปัทนา 2523 : 54) ได้ศึกษาการใช้วิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการสอนจริยธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า หลังจากสอนด้วยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนมีพัฒนาการทางทัศนคติทางจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังจากสอนไปแล้ว 1 เดือน ทัศนคติทางจริยธรรมยังคงเพิ่มเท่ากับหลังสอนใหม่ ๆ

วิริยะ บุญนิवासน์ (วิริยะ บุญนิवासน์ 2523 : 49) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยธรรมโดยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบธรรมดาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 60 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีพัฒนาการทางทัศนคติทางจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่สอนด้วยวิธีธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังจากสอนไปแล้ว 1 เดือน ทัศนคติทางจริยธรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มยังคงเพิ่มและกลุ่มที่สอนด้วยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติทางจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่สอนด้วยวิธีธรรมดา

โกศล มีคุณ (โกศล มีคุณ 2524 : 122) ได้ศึกษาเรื่อง "การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการสวมบทบาทของนักเรียนชั้นประถมศึกษา" กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 191 คน อายุ 9 - 14 ปี จากโรงเรียนสามลักษณะในจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นตัวแทนของโรงเรียนชนบท โรงเรียนชุมชนของชนบท และโรงเรียนในเมืองเขตละ 1 แห่ง นักเรียนได้รับการจัดเข้ากลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม 4 กลุ่ม เพื่อใช้วิธีการฝึกต่างกันดังนี้ กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกสวมบทบาทร่วมกับการฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกสวมบทบาทอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียว กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ในการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ใช้วิธีเรียนด้วยตนเองจากบทเรียนสำเร็จรูปประกอบกับวิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียน ส่วนการฝึกสวมบทบาทใช้วิธีการร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างเดียว ทุกกลุ่มใช้เวลาในการฝึก 15 ครั้ง ครั้งละ 60 ถึง 100 นาที ฝึกทุกวันวันละครั้ง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะสวมบทบาทสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด และกลุ่มที่ได้รับการฝึกสองด้านให้ผลเท่ากับกลุ่มฝึกด้านเดียว เมื่อพิจารณาลักษณะของบุคคลประกอบการฝึกพบว่า ผู้ที่ได้รับการอบรม

แบบรักสันถุนามามีคะแนนการสวมบทบาทหลังฝึกสูงกว่าผู้ได้รับการอบรมแบบรักสันถุนายน้อย ส่วนผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาจะเป็นผู้มีการคิดแบบเอกลัคนัยสูง และผู้มีการสวมบทบาทสูงเป็นผู้มีคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มของผู้มีลักษณะตรงข้าม ผลการวิจัยยังพบอีกว่าความสามารถในการสวมบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล นอกจากนี้ยังมีตัวแปรที่ใช้นำมาคะแนนความสามารถในการสวมบทบาทและคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการฝึกได้คือ ตัวแปรสำคัญที่นำมาคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมคือระดับความสามารถในการสวมบทบาทการฝึก อันที่อยู่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรัก การคิดแบบเอกลัคนัย การทำงานของมารดาและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล โกลด์ มีคุณ ได้สรุปว่าการที่พบว่า ความสามารถในการสวมบทบาทและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนต่างจังหวัดจะพัฒนาจากการฝึกอบรมระยะสั้น และผู้ที่มีลักษณะบางประการแตกต่างกันจะได้รับประโยชน์จากการฝึกแตกต่างกัน ทำให้การวิจัยนี้ประโยชน์อย่างยิ่งค่านจริยศึกษา และอาจนำวิธีการและเนื้อหาไปใช้ในวงกว้างได้เป็นอย่างดี

สกต เทียงแท้ (สกต เทียงแท้ 2525 : 103) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่ต่างกัน กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 256 คน ผลการศึกษาพบว่า การฝึกฝนใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีอภิปรายกลุ่มนั้นสามารถทำให้ผู้เข้ารับการฝึกพัฒนาการในด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ไม่ได้รับการฝึกอย่างเข้มข้นได้สูง ทั้งที่ก่อนฝึกนั้นผู้ถูกศึกษาทั้งสองกลุ่มเริ่มโดยมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังได้พบว่าผู้อยู่ในบรรยากาศแบบประชาธิปไตยสูงและต่ำแตกต่างกัน จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ต่างกัน แต่หลังการทดลองแล้วพบว่าผู้ที่อยู่ในบรรยากาศแบบประชาธิปไตยสูงได้ประโยชน์จากการฝึกมากกว่าผู้ที่อยู่ในบรรยากาศแบบประชาธิปไตยต่ำ ผลที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ได้พบผู้ที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลางจะมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงตั้งแต่ก่อนฝึก ครั้นในช่วงหลังฝึกปรากฏว่ากลุ่มดังกล่าวมีพัฒนาการในจิตลักษณะนี้มากกว่ากลุ่มที่เรียนอ่อนด้วย ส่วนในด้านบุคลิกภาพนั้น ก่อนฝึกและหลังฝึกผู้ที่มีลักษณะเก็บตัว แสงตัว จะใช้เหตุผลไม่แตกต่างกัน และพบว่าผู้ที่มีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงนั้น ได้แก่ ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และเป็นผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมเดิมสูง

สมเดช สีแสง (สมเดช สีแสง 2525 : 59 - 61) ได้ศึกษาการทดลองสอน การยกระคับ เหตุผลเชิงพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า ระคับ เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการสอนโดยใช้หนังสือนิทานประกอบ สูงกว่า กลุ่มควบคุมซึ่งสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทสมมุติ

วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ (วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ 2522 : 66 - 67) ได้ศึกษาการแสดง บทบาทสมมุติในการสอนกลุ่มบูรณาการสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่องการรักษาความสะอาด และความสวยงามของธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน ด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติกับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีธรรมดาไปแตกต่างกัน แต่ทั้งสองกลุ่มมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับนักเรียนที่เรียนด้วย วิธีการแสดงบทบาทสมมุติมีความสนใจและกระตือรือร้นต่อการเรียนมาก กล่าวแสดงออกมาขึ้น สดุกสนานในการเรียนและมีพฤติกรรมที่ดีในการช่วยกันรักษาความสะอาดของห้องเรียน และ บริเวณสนามหน้าห้องเรียน

สุนัย ชุมจิต (สุนัย ชุมจิต 2523 : 72 - 76) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 132 คน ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ผลการศึกษา พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ส่วนทัศนคติค่านิยมสัมพันธนั้น ปรากฏว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ มีทัศนคติค่านิยมสัมพันธสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มแล้ว นักเรียนที่เรียนโดยการแสดงบทบาทสมมุติ มีทัศนคติค่านิยมสัมพันธสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

การวิจัยเกี่ยวกับการแสดงบทบาทสมมุติในต่างประเทศนั้น มีผู้สนใจทำไว้มาก

คาร์บิน (Carbin. 1971 : 1258 - A) ได้ทำการศึกษาผลการจัดสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับอาชญากรรม เพื่อวัดทัศนคติทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนระดับ 9 จำนวน 210 คน ใช้เวลาทดลอง 3 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า ทัศนคติของนักเรียนเปลี่ยนไปจากเดิมแต่จะไม่สมบูรณ์ที่สุดก็ตาม

ชาลส์ (Charles. 1974 : 4712 - 4713 - A) ได้ศึกษาการสอนวิชาสังคมศึกษากับนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 294 คน โดยใช้สถานการณ์จำลอง แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 152 คน กลุ่มควบคุม 142 คน ใช้ครูเข้าร่วมสังเกตการณ์ 6 คน ระยะเวลาที่ทดลอง 5 สัปดาห์ ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากนั้นนักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษาตามปกติ ในสัปดาห์ที่ 10 ทำการทดสอบใหม่ ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

แฮนเดย์ (Handley. 1975 : 3383 - 3384 - A) ได้ศึกษาการสอนสังคมศึกษาโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติกับนักเรียน 3 ระดับ คือ ระดับ 4, 5 และ 6 จำนวน 57 คน ใช้เวลา 4 สัปดาห์ โดยนักเรียนอาสาสมัครแสดงเอง ส่วนนักเรียนที่ไม่ได้แสดงเป็นผู้สังเกต ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลการเรียนดีขึ้นกว่าเดิม นักเรียนมีความสนใจ และตั้งใจเรียนดีกว่าเดิม และมีความมั่นใจในความคิดเห็นมากขึ้น

โคโนลีย์ (Conoley. 1977 : 4977 - A) ได้ศึกษาผลการใช้การแสดงบทบาทสมมุติในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ระดับ 3 4 และ 5 จำนวน 142 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ใช้เวลาทดลองทุกวัน วันละ 30 นาที ตลอด 2 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า ผลการใช้บทบาทสมมุติมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของเด็ก ทำให้เด็กมีสังคมที่ดีขึ้น เปลี่ยนจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่บุคคลอื่นมากขึ้น ผลการทดลองของ โคโนลีย์ นี้สอดคล้องกับผลการทดลองของ เลเซอร์ (Leyser. 1979 : 7342 - A) ซึ่งได้ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมุติกับเด็กที่มีสังคมมีค่า จำนวน 65 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง ผลการทดลองพบว่า การแสดงบทบาทสมมุติช่วยให้เด็กที่มีสังคมมีค่าเข้ากับเพื่อนไม่ได้นั้นมีการปรับตัวเข้ากับเพื่อนฝูงได้ดีขึ้น

สำหรับการใช้การแสดงบทบาทสมมุติในด้านจริยศึกษา ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

ทราวิสส์ และ ปีเตอร์ (Travis and Peter. 1974 : 3581 - 3582 - A) ได้ใช้การแสดงบทบาทสมมุติประกอบการเรียนในการปลูกฝังความยุติธรรม ผลปรากฏว่า การพัฒนาทางศีลธรรมเกี่ยวกับความยุติธรรมของนักเรียนดีขึ้นกว่าเดิม เช่นเดียวกับ ชูด์ท์ (Shoudt. 1976 : 2754 - A) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมุติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กอนุบาล จำนวน 75 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกและไม่ได้รับการฝึกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กที่ได้รับการฝึกมีความเชื่อเพื่อมากขึ้น

มาเคสส์ และ หลุยส์ (Marquess and Louise. 1976 : 3397 - 3398 - A) ได้ศึกษาผลการใช้การแสดงบทบาทสมมุติที่ส่งผลกระทบต่อค่านิยมของเด็กระดับ 3 และ 5 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 23 และ 19 คน ตามลำดับ ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ 30 นาที โดยใช้เวลาวันละ 1 ชั่วโมง สำหรับเด็กระดับ 3 และ 2 ชั่วโมงสำหรับเด็กระดับ 5 ผลปรากฏว่าค่านิยมของเด็กระดับ 3 มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องความซื่อสัตย์และการรู้จักพิจารณาผู้อื่น ส่วนเรื่องการเคารพสิทธิของผู้อื่นไม่แตกต่างกัน ส่วนค่านิยมของเด็กระดับ 5 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสามเรื่อง

เมอร์ฟี (Murphy. 1976 : 1194 - A) ได้ศึกษาการใช้การแสดงบทบาทสมมุติเพื่อสร้างภาพพจน์และการใช้เหตุผลที่ชอบธรรมของเด็กระดับ 2 จำนวน 28 คน และระดับ 4 จำนวน 56 คน เป็นเด็กผิวขาวในเมืองฮอนตารีโอ ประเทศแคนาดา ผลการศึกษาพบว่า การแสดงบทบาทสมมุติช่วยให้เด็กมีเหตุผลที่ชอบธรรมตามระดับอายุ

จากผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้ว จะพบว่ามีผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้ง แตกต่างและไม่แตกต่างกัน จึงยังสรุปไม่ได้ว่าการสอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติเหมาะสมกว่าวิธีสอนแบบอื่น ๆ หรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใคร่จะหาข้อสรุปที่ชัดเจนและแน่นอนยิ่งขึ้น โดยยึดเอกสารและงานวิจัยเป็นแนวทางในการตั้งสมมุติฐานดังนี้

สมมุติฐานในการศึกษาครั้งนี้

1. นักเรียนที่เรียนวิชาจริยศึกษาค้นคว้าการใช้และไม่ใช้การ แสดงบทบาทสมมุติที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนวิชาจริยศึกษาค้นคว้าการใช้และไม่ใช้การ แสดงบทบาทสมมุติที่ทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าโดยกำหนดเป็นลำดับขั้นดังนี้

1. กลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
3. แบบแผนและการดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2525 ภาคเรียนที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออับไธ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 1,018 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2525 ภาคเรียนที่ 1 ของโรงเรียนวัดน้ำใส จำนวน 34 คน และโรงเรียนวัดใหม่ จำนวน 40 คน โดยมีวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. รวบรวมรายชื่อกลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออับไธได้จำนวน 4 กลุ่ม และจับฉลากมาเพียง 2 กลุ่ม ได้กลุ่มโรงเรียนชัยชุมพล และกลุ่มโรงเรียนเขาน้ำตก

2. รวบรวมรายชื่อโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มโรงเรียนชัยชุมพล และกลุ่มโรงเรียนเขาน้ำตก จับฉลากมาเพียงกลุ่มละ 1 โรงเรียน ได้โรงเรียนวัดน้ำใส และโรงเรียนวัดใหม่ ตามลำดับ

3. แบ่งนักเรียนโรงเรียนวัดน้ำใส ซึ่งมีจำนวน 34 คน เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีสุ่มแบบ (Random Assignment) โดยจับสลากรายชื่อเด็กนักเรียนครั้งที่ 1 เป็นกลุ่มทดลองครั้งที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุม ครั้งที่ 3 เป็นกลุ่มทดลอง ครั้งที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ปฏิบัติเช่นนี้จนครบ 34 ครั้ง ได้กลุ่มทดลองจำนวน 17 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 17 คน

4. แบ่งนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่ซึ่งมีจำนวน 40 คน เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีสุ่มเช่นเดียวกับโรงเรียนวัดน้ำใส ได้กลุ่มทดลองจำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 20 คน รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	โรงเรียนวัดน้ำใส	โรงเรียนวัดใหม่	รวม
กลุ่มทดลอง	17	20	37
กลุ่มควบคุม	17	20	37
รวม	34	40	74

การสร้างและการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ แผนการสอนจริยศึกษาเกี่ยวกับการใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ เนื้อหาเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการทรงตัวเวลา ความเชื่อเพื่อพ่อแม่และเสียสละ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม

1. การสร้างแผนการสอน กำหนดตามลำดับขั้นดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย วิชาจริยศึกษา คู่มือครูสอนจริยศึกษา เอกสารเกี่ยวกับหลักการและวิธีการจัดจริยศึกษา ของกรมการศาสนา

1.2 เลือกเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการทดลองสอนครั้งนี้ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ใช้เวลาในการสอน 30 คาบ คาบละ 20 นาที

1.3 สร้างแผนการสอนช่วยการใช้การสังเกตบทบาทสมมุติ และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ อย่างละ 10 แผน

1.4 นำแผนการสอนไปให้ครูสอนนิชาจริยศึกษาจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบและแก้ไข แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.5 นำแผนการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางก้านจริยศึกษาตรวจสอบและแก้ไขอีกครั้ง

1.6 นำแผนการสอนไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดหนองสูง อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยทำการทดลองสองครั้งดังนี้

ครั้งที่ 1 ทดลองกับนักเรียนจำนวน 10 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของแผนการสอน เช่น ความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน แล้วนำผลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไข

ครั้งที่ 2 ทดลองกับนักเรียนจำนวน 40 คน โดยนำแผนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองสอน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นดังนี้

2.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเทคนิคการวิเคราะห์ข้อสอบจากหนังสือการวัดผล (ชวาล เพ็ชรกุล 2508 : 135 - 247) และหนังสือเทคนิคการเขียนข้อสอบ (ชวาล เพ็ชรกุล 2520 : 1 - 402) แล้วทำการวิเคราะห์หลักสูตรใน

เนื้อหาความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา ความ
 เชื้อเพื่อเนื้อแม่และความเสียสละ โดยผู้วิจัยและครูผู้สอนวิชาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน
 6 คน สรุปเป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์
 การสังเคราะห์และการประเมินค่าโดยให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (แสดงรายละเอียด
 ไว้ในภาคผนวก ก. หน้า 63)

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ
 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

2.3 นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนจริยศึกษาตรวจสอบและแก้ไข

2.4 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 คน
 เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำสั่งและความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการทำแบบทดสอบ

2.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบแล้วนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 ของโรงเรียนวัดทองสูง โรงเรียนวัดบรมธาตุ และโรงเรียนวัดนาทะเล สังกัดสำนักงาน
 การประถมศึกษาอำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จำนวน 100 คน

2.6 นำแบบทดสอบที่นักเรียนทำมาแล้ว มาตรวจให้คะแนนโดยให้คะแนนข้อที่
 ถูกข้อละ 1 คะแนน ข้อที่ผิดให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจและรวมคะแนนแล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์
 หากความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบเป็นรายข้อ โดยใช้หลักการตัดกลุ่ม
 27 เปอร์เซนต์ เป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ หากค่า P_H และ P_L โดยเปิดจากรางสำเร็จรูป
 ของ จู เกห์ ฟาน (Fan, 1952 : 6 - 32) แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีความยาก (p) ระหว่าง
 .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป เลือกไว้จำนวน 31 ข้อ
 (ถึงรายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ข. หน้า 65)

2.7 หากความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เลือกไว้
 31 ข้อ โดยใช้สูตร คูเดอร์ - ริชาร์ดสัน 20 (Kuder - Richardson 20) ได้ค่าความ
 เชื่อมั่น 0.8362

3. แบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้น ดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบวัดทัศนคติจากหนังสือการวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ (เชกคักก์ โฆวาสินธุ์ 2520 : 38 - 56) และเอกสารประกอบการเรียนวิชาสถิติและการวิจัยเบื้องต้น (บังอร ภูวภิรมย์ขวัญ 2522 : 59 - 73)

3.2 สร้างแบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม โดยสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนเทียบกับความรู้สึกของตนเอง ถ้านักเรียนอยู่ในสภาพนั้น ๆ จะมีความรู้สึกอย่างไร แบบวัดทัศนคติที่สร้างขึ้นนี้เป็นทัศนคติเชิงจริยธรรมที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ โดยสร้างแบบวัดจำนวน 6 - 20 ข้อ รวมแบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมจำนวน 50 ข้อ

3.3 นำแบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมที่สร้างขึ้น ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดทองสูง โรงเรียนวัดบรมธาตุ และโรงเรียนวัดนาทะเล อำเภอฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 100 คน แล้วนำแบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมที่นักเรียนทำมาแล้วมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ดังนี้

แบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมที่ข้อความเป็นเชิงนิมิต (Positive statement)

ชอบมาก	ให้	4	คะแนน
ชอบ	ให้	3	คะแนน
ไม่ชอบ	ให้	2	คะแนน
ไม่ชอบมาก	ให้	1	คะแนน

แบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมที่ข้อความเป็นเชิงนิเสธ (Negative statement)

การให้คะแนนจะกลับกันกับข้อความที่เป็นเชิงนิมิต คือ

ชอบมาก	ให้	1	คะแนน
ชอบ	ให้	2	คะแนน
ไม่ชอบ	ให้	3	คะแนน
ไม่ชอบมาก	ให้	4	คะแนน

3.4 นำแบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมที่ตรวจให้คะแนนแล้วมาวิเคราะห์หาค่า
 4 จำนวนจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซ็นต์ของนักเรียนที่ได้คะแนนกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ
 หาคะแนนเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อในกลุ่มสูงแทนด้วย $\bar{X}_H$ และ S_H^2
 หาค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อในกลุ่มต่ำแทนด้วย $\bar{X}_L$ และ S_L^2
 ใช้ t - test ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่มีทัศนคติเชิงจริยธรรมสูงและค่า
 เลือกเฉพาะข้อความที่มีค่า t ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป ได้แบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมตามเกณฑ์
 ดังกล่าวจำนวน 39 ข้อ (รายละเอียดแสดงไว้ในภาคผนวก ข. หน้า 67)

3.5 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างให้ครอบคลุมตามที่นิยามศัพท์เฉพาะไว้
 โดยให้ครูที่ทำการสอนจริยศึกษา เป็นผู้พิจารณาข้อความที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่าตรงตามเนื้อหาที่ทดลอง
 และมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม จากนั้นจึงวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติเชิง
 จริยธรรม โดยให้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ กรอนบาค (ลวน สายยศ และ อังคนา
 สายยศ 2524 : 171 อ้างอิงมาจาก Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.8810

แบบแผนและการดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
 ทดลองตามแผนการวิจัยแบบ Randomized Control - Group Pretest - Posttest
 Design (พจน์ สะเพียรชัย และคณะ 2519 : 202 - 203) ดังแสดงไว้ในตาราง 3

ตาราง 3 แบบแผนการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
RE	TE ₁	X	TE ₂
RC	TC ₁	-X	TC ₂

เมื่อ X	แทน	การจัดกระทำ
$\sim X$	แทน	ไม่มีการจัดกระทำ
E	แทน	กลุ่มทดลอง
C	แทน	กลุ่มควบคุม
T ₁	แทน	การทดสอบก่อนทำการทดลอง
T ₂	แทน	การทดสอบหลังทำการทดลอง
R	แทน	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม

2. การดำเนินการทดลอง

2.1 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบก่อนการเรียน (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 31 ข้อ และแบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม จำนวน 39 ข้อ เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลปรากฏว่าทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน

2.2 ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนเอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในโรงเรียนวัดน้ำใสและโรงเรียนวัดใหม่ โดยใช้เวลาในการสอนกลุ่มละ 30 คาบ คาบละ 20 นาที แบ่งตามตารางสอนได้ดังนี้

วัน เดือน ปี	โรงเรียนวัดน้ำใส		โรงเรียนวัดใหม่	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
10 พ.ค.25	9.00-10.00 น.	10.00-11.00 น.		
11 พ.ค.25	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.		
12 พ.ค.25			9.00-10.00 น.	10.00-11.00 น.
13 พ.ค.25			10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
17 พ.ค.25	9.00-10.00 น.	10.00-11.00 น.		

วัน เดือน ปี	โรงเรียนวัดน้ำใส		โรงเรียนวัดใหม่	
	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
18 พ.ค.25	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.		
19 พ.ค.25			9.00-10.00 น.	10.00-11.00 น.
20 พ.ค.25			10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
24 พ.ค.25	9.00-10.00 น.	10.00-11.00 น.		
25 พ.ค.25	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.		
26 พ.ค.25			9.00-10.00 น.	10.00-11.00 น.
27 พ.ค.25			10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
31 พ.ค.25	9.00-10.00 น.	10.00-11.00 น.		
1 มิ.ย.25	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.		
2 มิ.ย.25			9.00-10.00 น.	10.00-11.00 น.
3 มิ.ย.25			10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.
7 มิ.ย.25	9.00-10.00 น.	10.00-11.00 น.		
8 มิ.ย.25	10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.		
9 มิ.ย.25			9.00-10.00 น.	10.00-11.00 น.
10 มิ.ย.25			10.00-11.00 น.	9.00-10.00 น.

2.3 เมื่อสอนนักเรียนทั้งสองกลุ่มของทั้งสองโรงเรียนแล้วทำการทดสอบด้วยข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

2.4 ตรวจสอบการสอบแล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการเรียน โดยใช้สถิติ t - test

1.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการเรียนโดยใช้สถิติ t - test

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแต่ละกลุ่ม

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้

สูตร คูเกอร์ ริชาร์ดส์ 20 (อ่าน สายยศ 2522 : 144)

$$t_{tt} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right)$$

r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

p แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ

q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ

X 2.3 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ โดยใช้ t - test แบบ

Independent sample (Edwards. 1957 : 153)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{\sum (X_H - \bar{X}_H)^2 + \sum (X_L - \bar{X}_L)^2}{n(n-1)}}$$

t แทน ค่าของความแตกต่างระหว่างคะแนนในแต่ละข้อของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

$\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของคะแนนคำตอบแต่ละข้อในกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของคะแนนคำตอบแต่ละข้อในกลุ่มต่ำ

2.4 หากค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม โดยใช้สูตร

(สวน สายยศ 2522 : 147)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ

s_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนข้อที่ i

s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

2.5 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างแบบ

Independent sample สองกลุ่ม โดยใช้ t - test (Ferguson. 1971 : 152)

มี $df = n_1 + n_2 - 2$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)s_1^2 + (n_2 - 1)s_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

$\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1

$\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2

s_1^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1

s_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มที่ 2
n_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มที่ 1
n_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองเพื่อให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	รายเฉลี่ยของคะแนน
S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
t	แทน	อัตราส่วนนัยสำคัญทางสถิติ
p	แทน	ระดับความนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแยกวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ละโรงเรียน และได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. โรงเรียนวัดน้ำใส

1.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

1.2 เปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

2. โรงเรียนวัดโสม

2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

2.2 เปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

1. โรงเรียนวัดน้ำใส

1.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ตาราง 4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ	17	22.6470	17.492	3.921 **
สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ	17	16.4117	25.507	

** $p < .01$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (เมื่อ $t_{.01}(32) = 2.704$) ท่อจากนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ โดยใช้ t - test วิเคราะห์ข้อมูล เช่นเดียวกัน

1.2 เปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ตาราง 5 เปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการแสดงบทบาทสมมติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมติ	17	133.9411	52.441	3.8932 **
สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ	17	119.5297	180.514	

** $p < .01$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมติมีทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (เมื่อ $t_{.01}(32) = 2.704$)

เพื่อต้องการทราบผลให้แน่ชัดว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ ผู้วิจัยจึงศึกษาที่โรงเรียนวัดไผ่แก้วครั้งที่หนึ่ง

2. โรงเรียนวัดไผ่แก้ว

2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

ตาราง 6 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ	20	24.55	11.944	4.0967 **
สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ	20	18.15	36.871	

** $p < .01$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (เมื่อ $t_{.01}(38) = 2.704$) ผู้วิจัยจึงศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ โดยใช้ t - test วิเคราะห์ข้อมูลเช่นเดียวกัน

2.2 เปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ตาราง 7 เปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มที่สอนด้วยการแสดงบทบาทสมมุติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S^2	t
สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ	20	136.75	119.460	2.3221 *
สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ	20	128.25	148.513	

* $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการาง 7 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการสอน
 ด้วการใ้การแ้กงบพหพหสมมุติพิคณค้เ้จจบริบรวมแตกตางจากนักเรียนที่ได้รับการสอน
 ด้วการไมใ้การแ้กงบพหพหสมมุติอยางมีนัยสำคัญทางสถิติหะดับ .05 (เมื่อ $t_{.05}(38)$
 = 2.021)

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การศึกษารังนี้เป็นการทดลองเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษากฎการใช้และไม่ใช้การแสดงผลภาพสมมุติ ในระดับชั้นศึกษาปีที่ 6 ซึ่งทดสอบล่าคืบขึ้นและผลการศึกษาคนกว่าได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียนจากการสอนด้วยการใช้และไม่ใช้การแสดงผลภาพสมมุติ
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียนจากการสอนด้วยการใช้และไม่ใช้การแสดงผลภาพสมมุติ
3. เพื่อสร้างบทเรียนจริยศึกษากฎการใช้การแสดงผลภาพสมมุติ

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนวิชาจริยศึกษากฎการใช้และไม่ใช้การแสดงผลภาพสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนวิชาจริยศึกษากฎการใช้และไม่ใช้การแสดงผลภาพสมมุติมีทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษารังนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2525 ภาคเรียนที่ 1 ซึ่งสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งมีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 1,018 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2525 ภาคเรียนที่ 1 ของโรงเรียนวัดน้ำใส และโรงเรียนวัดใหม่ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอธวัชชัย จังหวัดอุดรธานี จำนวน 74 คน เป็นนักเรียนโรงเรียนวัดน้ำใส 34 คน และนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่ 40 คน

3. ระยะเวลาในการทดลอง กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มใช้เวลาทดลองกลุ่มละ 30 คาบ คาบละ 20 นาที รวมเวลาที่ใช้ในการทดลองทั้งสิ้น 5 สัปดาห์

4. เนื้อหา เนื้อหาที่นำมาใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มสาระเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาจริยศึกษา ได้แก่ คุณธรรม 4 ข้อคือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการทรงพอเวลา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แผนการสอนจริยศึกษา เนื้อหาความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการทรงพอเวลา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งเป็น 2 แบบคือ

1.1 แผนการสอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ จำนวน 10 แผน

1.2 แผนการสอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ จำนวน 10 แผน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื้อหาความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการทรงพอเวลา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 31 ข้อ หากค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตรของ กูเดอร์ - ริชาร์ดสัน 20 (Kuder - Richardson 20) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8362

3. แบบทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม เป็นแบบวัดทัศนคติซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้สึก คุณธรรม ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา ความเชื่อใจเพื่อน และเสียสละ ลักษณะของแบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ คือ ครอบคลุม ครอบคลุม ไม่ครอบคลุม และไม่ครอบคลุม จำนวน 39 ข้อ หากค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนแบค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8810

การดำเนินการทดลอง

1. ผู้วิจัยได้ทำการทดลองเองโดยจัดการวางทดลองให้แก่กลุ่มในช่วงเวลาทดลองเหมือนกัน
2. หลังจากทำการสอนทุกกลุ่มตัวอย่างเสร็จสิ้นลงแล้ว ทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม ด้านความรู้สึก คุณธรรม ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา ความเชื่อใจเพื่อน และเสียสละ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. ตรวจสอบการสอบแล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ $t - test$ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. โรงเรียนวัดน้ำใส

1.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนกับการใช้การแสดงผลแบบทัศนคติและกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการไม่ใช้การแสดงผลแบบทัศนคติ

1.2 เปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการใช้การแสดงผลแบบทัศนคติและกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการไม่ใช้การแสดงผลแบบทัศนคติ

2. โรงเรียนวัดใหม่

2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการใช้การแสดงผลบทบาทสมมุติและกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการไม่ใช้การแสดงผลบทบาทสมมุติ

2.2 เปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการใช้การแสดงผลบทบาทสมมุติและกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการไม่ใช้การแสดงผลบทบาทสมมุติ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 โรงเรียน สรุปผลการทดลองปรากฏผลดังนี้

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการใช้การแสดงผลบทบาทสมมุติและไม่ใช้การแสดงผลบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งสองโรงเรียน

2. นักเรียนที่เรียนด้วยการใช้การแสดงผลบทบาทสมมุติและไม่ใช้การแสดงผลบทบาทสมมุติมีทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 กล่าวคือ นักเรียนโรงเรียนวัดน้ำใสที่เรียนด้วยการใช้และไม่ใช้การแสดงผลบทบาทสมมุติมีทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่ที่เรียนด้วยการใช้และไม่ใช้การแสดงผลบทบาทสมมุติมีทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนจริยศึกษาเนื้อหาความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงผลบทบาทสมมุติ และใช้กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง 2 โรงเรียน ซึ่งปรากฏผลดังต่อไปนี้

1. จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวชิรศึกษากายหลังการเรียนระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบค่าที ($t - test$) ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติและไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีโอกาสแสดงบทบาท แสดงความคิดเห็นร่วมกัน วิเคราะห์เหตุผล อภิปราย ศึกษาปัญหา เข้าใจเนื้อหาที่เรียนและได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนีย์ ชุมจิต (สุนีย์ ชุมจิต 2523 : 72 - 76) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วย "ชีวิตในม้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ผลปรากฏว่าผลการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาลส์ (Charles. 1974 : 4712 - 4713 - A) ซึ่งได้ศึกษาการสอนวิชาสังคมศึกษากับนักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 294 คน โดยใช้เวลาทดลอง 5 สัปดาห์ พบว่านักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้แสดงบทบาทสมมุติในสถานการณ์จำลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การเปรียบเทียบทัศนคติเชิงจริยธรรมภายหลังการเรียนของนักเรียนที่สอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ และที่ไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที ($t - test$) ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนวัดน้ำใสและโรงเรียนวัดใหม่ ที่เรียนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติและไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 2 ผลของการศึกษารังนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คลอว์ และเบรย์ (Clore and Bray, 1978 : 156) ซึ่งได้ศึกษาการใช้นิทานที่มีผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็กโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ กับนักเรียนระดับ 3 จำนวน 62 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติที่ดีชัดเจน มีความเมตตาต่อ

และเลิกการล่าสัตว์กวาง นอกจากนั้นแล้วยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของมาควีสส์และหลุยส์ (Marquess and Louise 1976 : 3397 - 3398 - A) ซึ่งได้ศึกษาผลการใช้ การแสดงบทบาทสมมุติที่ส่งผลต่อค่านิยมของเค้กระดัม 3 และ 5 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 23 และ 19 คน ใช้แบบทดสอบทางภาษาของออสกูด ในเรื่องค่านิยม 3 เรื่อง คือความซื่อสัตย์ การรู้จักพิจารณาผู้อื่น การเคารพสิทธิของผู้อื่นโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ 30 ฉาก พบว่าค่านิยมของเค้กระดัม 3 เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องความซื่อสัตย์และการรู้จักพิจารณาผู้อื่น เช่นเดียวกับซุกท์ (Shoudt 1976 : 2754 - A) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้บทบาทสมมุติในการฝึกทักษะ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กอนุบาล จำนวน 75 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกและไม่ได้ได้รับการฝึกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กที่ได้รับการฝึกมีพฤติกรรมเชื้อเพื่อนมากขึ้น

ดังนั้นจากผลการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการยืนยันให้เห็นว่า การสอนด้วยการใช้การ แสดงบทบาทสมมุติทำให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้ได้ดีกว่าการสอนด้วยการไม่ใช้การแสดง บทบาทสมมุติ เพราะการแสดงบทบาทสมมุติจะช่วยส่งเสริมผู้เรียนได้สำรวจแล้วค้นหา พฤติกรรมที่ถูกต้อง ได้อภิปรายและวิเคราะห์ถึงค่านิยม ได้เรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคม และได้ทดลองฝึกปฏิบัติตนให้ถูกต้อง รวมทั้งได้รับความรู้สึกสนุกสนานในการเรียน มีความ กระตือรือร้นต่อการเรียนและกล้าแสดงออกมากขึ้น นอกจากนี้แล้วการแสดงบทบาทสมมุติยังทำ ให้ผู้เรียนได้เห็นพฤติกรรมของตัวแบบที่ควรจะได้แบบได้ ซึ่งการให้เลียนแบบจากตัวแบบนี้ เป็นวิธีการหนึ่งที่เชื่อกันว่าเป็นวิธีที่สามารถชักจูงเด็กได้โดยที่ไม่รู้สึกตัว ดังนั้นตัวแบบที่กระทำ ความก็มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2520 : 148 - 149) จึงสอดคล้องกับการที่กรมวิชาการได้เสนอแนะไว้ว่า การสอนด้วยการใช้การแสดงบทบาท สมมุติเป็นวิธีสอนที่เอื้อต่อหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในด้านการเรียนการสอน

1.1 การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการสอนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติเชิงจริยธรรม ดังนั้นในการสอนครูควรใช้การแสดงบทบาทสมมุติเป็นส่วนประกอบในกิจกรรมการเรียนการสอนจริยธรรมด้วย

1.2 เรื่องที่นำมาใช้แสดงบทบาทสมมุตินั้นควรเป็นเรื่องที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนจนเกินไปเพราะจะทำให้ผู้แสดงไม่เข้าใจทำให้การแสดงนั้นน่าเบื่อหน่าย และผู้เข้าใจผิด นอกจากนั้นการอธิบายก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การแสดงบทบาทสมมุติประสบผลสำเร็จ

1.3 ครูต้องรู้จักเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับการนำมาใช้แสดงบทบาทสมมุติ ตลอดจนระยะเวลาในการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาความคงทนของทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ภายหลังจากการเรียนไปแล้วระยะหนึ่ง เพราะทัศนคติเชิงจริยธรรมนั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อได้รับความรู้เชิงจริยธรรม และประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ โดยสร้างสถานการณ์ให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมออกมา เพราะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้นสาเหตุหนึ่งเกิดจากทัศนคติเชิงจริยธรรม

2.3 ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาและทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ และใช้เนื้อหาอื่นเพื่อเป็นการยืนยันและสนับสนุนผลการศึกษารังนี้ เพราะการทดลองครั้งนี้เป็นการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษา ประถมศึกษา อำเภออับเฉา จังหวัดอุตรดิตถ์ เท่านั้น ผลที่ได้รับอาจไม่ครอบคลุมถึงนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- โกศล มีคุณ การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะในการสวม
บทบาทของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปริญญาโท กศ.บ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2524, 385 หน้า อุดรธานี
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน "การวางแผนการศึกษาแห่งชาติ
อดีต - ปัจจุบัน" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 11(4) : 109 เมษายน - พฤษภาคม
2520
- _____ รายงานการสัมมนาเรื่องระบบค่านิยมไทย ม.ป.ท 2523, 89 หน้า
- เจริญ คุณมี การสอนวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม 2520,
236 หน้า
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวทรงมีไปมากับสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระวชิรญาณวโรรส ไสภมพิพรรฒนาการ
2472, 249 หน้า
- ชวาล แพทย์กุล เทคนิคการวัดผล วัฒนาพานิช 2508, 452 หน้า
- _____ เทคนิคการเขียนข้อสอบ ศุภสภา 2520, 407 หน้า
- ชูศรี สนิทประชากร วิธีสอนในระดับประถมศึกษาตามแนวหลักสูตรใหม่ ทางหุ้นส่วนจำกัด
วัชรการพิมพ์ กรุงเทพฯ 2525, 78 หน้า
- เชิดศักดิ์ โสวาสน์ การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ ม.ป.ท. 2520, 132 หน้า
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ จริยธรรมของเยาวชนไทย การศาสนา 2520,
207 หน้า
- ทีศนา แชนมณี "การใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอน" ครูศาสตร์ 6 : 41
กรกฎาคม - สิงหาคม 2519
- _____ และคณะ กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1 บุรพาสัยการพิมพ์
2522, 249 หน้า

บังอร ภูวภิรมย์ขวัญ เอกสารประกอบการเรียนวิชาสถิติและการวิจัยเบื้องต้น 2522,
105 หน้า อัสสัมชัญ

ประกอบ ระกิติ กระบวนการกลุ่ม องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก 2523, 149 หน้า

ประสิทธิ์ พรหมเสนา การนำวิธีสอนในสมัยพุทธกาลมาใช้สอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา
วิทยานิพนธ์ ค.ม. ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523, 173 หน้า

อัสสัมชัญ

พรณี ลิ้มปัดดา การใช้วิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการสอนจริยธรรมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2523, 136 หน้า

อัสสัมชัญ

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจริยศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนจาก
หลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับร่างครั้งที่ 1 ปรินิพนธ์ กศ.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 151 หน้า อัสสัมชัญ

พจน์ สะเพียรชัย และคณะ การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2519, 210 หน้า

✓ มนัส รัตนติลล ฅ ฎุเก็ด "จริยศึกษาช่วยพัฒนาประเทศ" นิตรกฏ 21(13) : 14 - 15

กรกฎาคม 2521

✓ มาโนชน ตันชวนิชย์ "ปัญหาการถ่ายทอดจริยธรรมกับอนาคตของชาติ" คุรุปริทัศน์ 5(9) :

41 - 48 กันยายน 2523

เยาวพา เตชะคุปต์ ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา วิทยานิพนธ์
ค.ม. แผนกวิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 297 หน้า อัสสัมชัญ

ลวน สายยศ เอกสารประกอบการบรรยายวิชาวิจัย 521 2521, 155 หน้า

_____ และ อังคณา สายยศ หลักการวิจัยทางการศึกษา ทวีกิจการพิมพ์ 2524, 286 หน้า
วิชาการ, กรม แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย การศาสนา 2523, 157 หน้า

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและแบบควบคุม ความเอื้อเฟื้อและวินัย
ในสังคม ปรินิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2517, 189 หน้า

วิริยะ บุญนิวาสน์ การเปรียบเทียบการสอนจริยธรรมโดยวิธีการระดมการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบธรรมคา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2523, 145 หน้า อุดรธานี

วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ การแสดงผลบทบาทสมมุติในการสอนกลุ่มบูรณาการสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วิทยานิพนธ์ ค.ม. แผนกวิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, 135 หน้า อุดรธานี

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ "การใช้บทบาทสมมุติในห้องเรียน" วิทยาสาร 30(7) : 10 - 13
1 เมษายน 2522

ศึกษาธิการ, กระทรวง ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435 - 2507 พิมพ์เป็นที่ระลึกในวันครบรอบเจ็ดสิบสองปีของกระทรวง 1 เมษายน 2507, 1134 หน้า

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กรุงเทพฯ 2520, 426 หน้า
สกล เทียงแท้ ผลการใช้วิธีอภิปรายกลุ่มในการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากสภาพสังคมในโรงเรียนที่ต่างกัน ปรินันท์ ทัศนคติ ค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525, 222 หน้า

สาโรช บัวศรี "จริยศึกษา" มติชน 13(1) : 36 มกราคม 2514

สุเทพ อ่อนใส รายงานการวิจัยเรื่อง การทดลองเปรียบเทียบผลการสอนวิชาศึกษา 131 หลักการสอนและเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ โดยใช้หน่วยการเรียนรู้การสอน (Instructional Model) กับการสอนปกติ 2521, 202 หน้า

สุนีย์ ทุมจิต การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงผลบทบาทสมมุติ ปรินันท์ ทัศนคติ ค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 182 หน้า
อุดรธานี

สุภาพรณ พวงจันทะพร การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาศีลธรรมหน่วย "คุณธรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย" ด้วยวิธีการระดมการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีการสอนแบบธรรมคาในชั้นประถมศึกษาปีที่หก วิทยานิพนธ์ ค.ม. ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 145 หน้า
อุดรธานี

ฉมใจ สุริยะกุล การสร้างบทเรียนสื่อประสมในวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในอำเภอ

ปะเหลียน จังหวัดตรัง ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2523, 218 หน้า อัดสำเนา

ฉมเทศ สีนสง การทดลองสอนการยกย่องระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6 ปริญญาโท กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525,

111 หน้า.

เจนกฤษ กรีนแสง จิตวิทยาการศึกษา พิมพ์ 2520, 244 หน้า.

อัญชัญ แจมเจริญ และคนอื่นๆ การฝึก 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์

ภาคปฏิบัติ ภาควิชาหลักสูตรและการสอนวิทยาลัยครูสวนสุนันทา 2520, 274 หน้า.

Carbin, Warrun Spencer. "The Effects of a Simulation Game about Southeast Asia on Political Economic : and Social Attitudes of Ninth Grade Students," Dissertation Abstracts International. 32 : 1258 - A September, 1971.

Charles, Henry POSTMA "Simulation in High School Social Studies : Student Cognitive Retention and pupil Teacher Effective Perceptions," Dissertation Abstracts International. 4713 - A, February, 1974.

Conoley, Jane Close "The Effects of Interdependent Learning Tasks and Role Play Sociometric Patterns, Work Norm Measure, and Behavior in the Elementary Classroom" Dissertation Abstracts International 37 : 4977 - A February, 1977.

Edwards Allen L. Techniques of Attitude Scale Construction. New York, Appleton 2 Century - Crofts, 1957, 256 p.

Fan, Chung Teh. Item Analysis Table. Educational Testing Service, Princeton, New Jersey, 1952, 32 p.

Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education New York, McGraw - Hill Book Company, 1971. 492 p.

Statistical Analysis in Psychology and Education. New York, McGraw - Hill Book Company, 1971. 492 p.

Handley, Leslie Mills. "The Relationship of Role Playing and Opinion Change in Elementary School Children," Dissertation Abstracts International. 36 : 3383 - 3384 - A, December, 1975.

- Lee, John R. Teaching Social Studies in the Elementary School. New York, Free Press, 1974, 367 p.
- Leyser, Yona. "The Effects of Role Playing in Elementary School Classroom on Children with low Sociometric Status," Dissertation Abstracts International. 36 : 7342 - A, May, 1979.
- Marquess, Alma and Robinson Louise, "The Impact of Role - Playing on Selected Values Claims Held by Third - And Fifth - Grade Students," Dissertation Abstracts International. 37 : 3397 - 3398 - A.
- Maier, Norman R.F. Principles of Human Relations. New York, John Wiley and Son, Inc. 1952, 1976.
- Murphy, Hurbert Joseph. "The contribution of Role Playing to the Social Perspective - Taking Levels and Moral Reasoning Levels of Elementary School Pupils," Dissertation Abstracts International. 37 : 1994 - A, October, 1976.
- ✓ Shaftel Fannie R. and George Shaftel. Role Playing for Social Value : Decision - Making in the Social Studies. New Jersey, Englewood Cliffs, : Prentice - Hall, 1967, 431 p.
- Shoudt, John Thomas. "The Effect of Varying Levels of Role - Taking Skills on the Efficacy Roleplaying Training With Kindergarten Children," Dissertation Abstracts International. 37 : 2754 - A, November, 1976.
- Travis, o.p. and sister Mary Peter. "The Growth of Moral Judgment of Fifth Grade Children Through Role Playing," Dissertation Abstract International. 35 : 3581 - A, December, 1974.

การผนว

ภาคผนวก ก
ตารางวิเคราะห์หลักสูตร

ตาราง 8 ตารางวิเคราะห์หลักผู้กร

เนื้อหา	พฤติกรรม							อันดับความสำคัญ
	ความรู้-ความจำ	ความเข้าใจ	การนำไปใช้	การวิเคราะห์	การสังเคราะห์	การประเมินค่า	รวม	
ความเชื่อเพื่อเผยแพร่และเสียสละ	1	1	1	-	-	1	4	4
ความซื่อสัตย์สุจริต	1	4	5	-	-	2	12	1
ความรับผิดชอบ	1	1	2	1	-	1	6	3
ความระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา	1	4	3	-	-	1	9	2

ภาคผนวก ข
สถิติวิเคราะห์ของข้อมูล

ค่า P_H , P_L ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r)
 ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื้อหาความรู้สึกรู้สึกดี ความรับผิดชอบ
 ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ชั้นประถม
 ศึกษาปีที่ 6 จำนวน 31 ข้อ

ลำดับข้อ	P_H	P_L	p	r
1	.81	.41	.62	.42
2	.85	.56	.71	.34
3	.85	.30	.59	.56
4	.89	.52	.72	.44
5	.92	.37	.67	.60
6	.85	.41	.64	.47
7	.99	.41	.77	.76
8	.89	.63	.77	.35
9	.92	.37	.67	.60
10	.81	.11	.45	.69
11	.74	.52	.63	.24
12	.92	.48	.72	.53
13	.74	.26	.50	.48
14	.85	.44	.66	.45
15	.99	.48	.80	.73

ลำดับข้อ	P_H	P_L	p	r
16	.98	.41	.75	.72
17	.92	.44	.71	.51
18	.98	.37	.74	.74
19	.74	.33	.54	.41
20	.98	.48	.78	.68
21	.89	.22	.57	.67
22	.74	.30	.52	.44
23	.74	.55	.65	.21
24	.98	.52	.80	.66
25	.99	.33	.74	.79
26	.89	.41	.67	.53
27	.92	.37	.67	.60
28	.74	.15	.43	.59
29	.89	.67	.79	.31
30	.81	.52	.67	.32
31	.92	.33	.65	.63

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะด้วยสูตร

$$\text{จากสูตร } r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right]$$

$$r_{tt} = \text{ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ}$$

$$n = 31$$

$$\sum pq = 6.66$$

$$s_t^2 = 34.9316$$

$$r_{tt} = \frac{31}{30} \left[1 - \frac{6.66}{34.9316} \right]$$

$$= \frac{31}{30} \left[\frac{28.2716}{34.9316} \right]$$

$$= 1.0333 \times .8093$$

$$= .836249$$

การอ่านค่าจำแนกของแบบวัดทัศนคติ โดยใช้ค่า t วิฤติเป็นเกณฑ์ในการเลือก
แบบวัดทัศนคติแต่ละข้อ ได้แบบสอบถามจำนวน 39 ข้อ

ข้อที่	ค่า t วิฤติรายข้อ
1	3.3043478
2	4.3031784
3	6.8592057
4	5.6470588
5	3.2273374
6	2.1757322
7	2.5885978
8	3.6239910
9	2.0140986
10	4.0980313
11	3.5837353
12	3.1788079
13	4.3313481
14	2.9069767
15	4.9291435
16	4.2296072
17	2.8834601
18	2.2667829
19	4.0515653
20	4.1570438

ข้อที่	ค่า t วิฤติรายข้อ
21	4.2360060
22	4.2056074
23	2.9354963
24	3.3426183
25	4.3057050
26	2.5465230
27	2.7250608
28	5.8927519
29	2.6155187
30	3.3802816
31	6.9536423
32	2.9411764
33	4.0365209
34	6.1475409
35	3.7037037
36	8.7935656
37	4.5126353
38	2.3952095
39	5.0193050

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติ

$$\text{จากสูตร} \quad \alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ α = ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติ

$$n = 39$$

$$\sum s_i^2 = 22.6219$$

$$s_t^2 = 159.85212$$

$$\alpha = \frac{39}{(39-1)} \left[1 - \frac{22.6219}{159.8521} \right]$$

$$= \frac{39}{38} [1 - .1415]$$

$$= 1.0263 \times .8585$$

$$= .8810785$$

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่ม
ควบคุมของโรงเรียนวัดน้ำใส

กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
นักเรียนคนที่	คะแนนเต็ม 31	นักเรียนคนที่	คะแนนเต็ม 31
1	15	1	11
2	25	2	16
3	23	3	17
4	16	4	17
5	14	5	17
6	23	6	16
7	23	7	20
8	27	8	19
9	21	9	26
10	25	10	16
11	23	11	28
12	28	12	14
13	20	13	10
14	25	14	16
15	25	15	15
16	26	16	8
17	26	17	13

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มที่สอนด้วย
การใช้การสังเกตพฤติกรรมและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การสังเกตพฤติกรรมของโรงเรียนน้ำใส

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S^2	N
กลุ่มที่สอนด้วยการใช้การสังเกตพฤติกรรม	22.6470	17.492	17
กลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การสังเกตพฤติกรรม	16.4117	25.507	17

จากสูตร

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}} \\
 &= \frac{22.6470 - 16.4117}{\sqrt{\frac{(17 - 1) 17.492 + (17 - 1) 25.507}{17 + 17 - 2} \left(\frac{1}{17} + \frac{1}{17} \right)}} \\
 &= \frac{6.235}{\sqrt{2.529}} \\
 &= \frac{6.235}{1.590}
 \end{aligned}$$

$$\therefore t = 3.921$$

คะแนนทัศนคติเชิงจริยธรรมภายหลังการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
ของโรงเรียนวัดน้ำใส

กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
นักเรียนคนที่	คะแนนเต็ม 156	นักเรียนคนที่	คะแนนเต็ม 156
1	139	1	111
2	143	2	120
3	124	3	116
4	121	4	134
5	122	5	128
6	139	6	116
7	130	7	106
8	139	8	135
9	125	9	145
10	142	10	114
11	136	11	139
12	142	12	100
13	134	13	125
14	134	14	120
15	131	15	101
16	138	16	103
17	138	17	119

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มที่สอนด้วยการใช้
การแสดงผลภาพสมมุติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงผลภาพสมมุติของโรงเรียนวัดน้ำใส

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S^2	N
กลุ่มที่สอนด้วยการใช้การแสดงผลภาพสมมุติ	133.9411	52.4411	17
กลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงผลภาพสมมุติ	199.5294	180.514717	17

จากสูตร

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n-1)S_1^2 + (n-2)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}} \\
 &= \frac{133.9411 - 199.5294}{\sqrt{\frac{(17-1)52.4411 + (17-2)180.5147}{17+17-2} \left(\frac{1}{17} + \frac{1}{17}\right)}} \\
 &= \frac{14.4117}{\sqrt{13.7032}} \\
 &= \frac{14.4117}{3.7017}
 \end{aligned}$$

$$\therefore t = 3.8932$$

คะแนนเฉลี่ยสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
ของโรงเรียนวัดใหม่

กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
นักเรียนคนที่	คะแนนเต็ม 31	นักเรียนคนที่	คะแนนเต็ม 31
1	28	1	18
2	23	2	16
3	21	3	24
4	27	4	25
5	23	5	19
6	20	6	24
7	29	7	30
8	23	8	23
9	25	9	25
10	29	10	17
11	24	11	8
12	23	12	11
13	24	13	12
14	16	14	19
15	25	15	14
16	24	16	11
17	25	17	12
18	30	18	16
19	23	19	25
20	29	20	14

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มที่สอนด้วย
การใช้การแสดงผลภาพทัศนคติและกลุ่มที่สอนด้วยการใช้การแสดงผลภาพทัศนคติของโรงเรียน
วัดใหม่

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S^2	N
กลุ่มที่สอนด้วยการใช้การแสดงผลภาพทัศนคติ	24.55	11.944	20
กลุ่มที่สอนด้วยการใช้การแสดงผลภาพทัศนคติ	18.15	36.8710	20

จากสูตร

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}} \\
 &= \frac{24.55 - 18.15}{\sqrt{\frac{(20 - 1)11.944 + (20 - 1)36.8710}{20 + 20 - 2} \left(\frac{1}{20} + \frac{1}{20} \right)}} \\
 &= \frac{5.4}{1.5622} \\
 &= 4.0967
 \end{aligned}$$

คะแนนทัศนคติเชิงจริยธรรมภายหลังการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่ม
ควบคุมของโรงเรียนวัดใหม่

กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
นักเรียนคนที่	คะแนนเต็ม 156	นักเรียนคนที่	คะแนนเต็ม 156
1	135	1	108
2	135	2	120
3	130	3	144
4	147	4	153
5	137	5	127
6	140	6	122
7	130	7	139
8	131	8	134
9	154	9	143
10	154	10	133
11	142	11	112
12	121	12	117
13	124	13	123
14	146	14	140
15	126	15	131
16	142	16	135
17	115	17	129
18	153	18	109
19	140	19	120
20	133	20	126

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มที่สอนด้วยการใช้
การแสดงผลภาพสมมุติและกลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงผลภาพสมมุติของโรงเรียนวัดใหม่

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S^2	N
กลุ่มที่สอนด้วยการใช้การแสดงผลภาพสมมุติ	136.75	119.4605	20
กลุ่มที่สอนด้วยการไม่ใช้การแสดงผลภาพสมมุติ	128.25	148.5131	20

จากสูตร

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}} \\
 &= \frac{136.75 - 128.25}{\sqrt{\frac{(20 - 1)119.4605 + (20 - 1)148.5131}{20 + 20 - 2} \left(\frac{1}{20} + \frac{1}{20} \right)}} \\
 &= \frac{8.5}{\sqrt{13.3986}} \\
 &= \frac{8.5}{3.6604}
 \end{aligned}$$

$$\therefore t = 2.3221$$

ภาคผนวก ค
แผนการสอนวิจัยศึกษาค้นคว้าการใช้และไม่ใช้การแสวงหาทัศนคติ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
แบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม

แผนการสอนครั้งที่ 1 - 2

เรื่อง ความเชื่อเพื่อพ่อแม่และเสียสละ

เวลา 6 คาบ

ความคิดรวบยอด

1. การเชื่อเพื่อพ่อแม่ตามกาลเทศะเป็นสิ่งที่ควรกระทำ
2. การรู้จักให้และการรู้จักรับก่อให้เกิดความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ
3. ความมีน้ำใจเป็นสิ่งที่มีคุณค่า

จุดประสงค์

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของความเชื่อเพื่อพ่อแม่และเสียสละได้
2. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างผู้ที่มีความเชื่อเพื่อพ่อแม่และเสียสละได้
3. นักเรียนบอกถึงโอกาสที่ควรแสดงความเชื่อเพื่อพ่อแม่และเสียสละต่อผู้อื่นได้
4. นักเรียนบอกวิธีการแสดงความเชื่อเพื่อพ่อแม่และเสียสละที่ไม่เบียดเบียนและก่อ

อันตรายแก่ตนเองได้

เนื้อหา

ความเชื่อเพื่อพ่อแม่คือความมีน้ำใจต่อผู้อื่น การให้ปันทรัพย์สินของและแรงงานแก่บุคคล
ที่ควรให้

การเสียสละ คือการให้บริจาคหรือให้สิ่งที่เราควรจะได้รับหรือมีอยู่น้อยให้แกผู้อื่น เช่น
การสละสิทธิ์ สละความสุข ความสะดวกสบายที่เราจะได้

ความเชื่อเพื่อพ่อแม่และเสียสละที่แท้จริงยอมไม่หวังผลตอบแทนเพื่อตนเอง การแสดงความ
ความเชื่อเพื่อพ่อแม่และเสียสละทำได้ดังนี้

1. ด้านการร่างกาย คือการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยร่างกายเท่าที่จะช่วยได้ เช่น ช่วยยกของหนักให้เพื่อน
2. ด้านวาจา ได้ช่วยเหลือให้คำแนะนำ และพูดปลอบใจเมื่อเพื่อนฝูงได้รับความลำบากเดือดร้อน
3. ด้านการสติปัญญา ได้ช่วยเหลือแสดงความคิดเห็นในทางที่ถูกต้องชอบ เพิ่มพูนความรู้แก่มิตรอื่น
4. ด้านการทรัพย์ รู้จักแบ่งปันเครื่องอุปโภค บริโภคและเงินทอง แบ่งปันผู้ขัดสนและบริจาคตามความจำเป็นของสังคม ประเทศชาติและความเจริญมั่นคงของกิจการเกี่ยวกับศาสนา
5. ด้านจิตใจ รู้จักเห็นใจผู้อื่นเมื่อผู้อื่นประสบความทุกข์ยาก ยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุขให้อยู่ในความดีของผู้อื่น

สื่อการเรียน

เอกสารเรื่องสั้น

วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ

กิจกรรมการเรียนการสอน

การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับ เรื่องการทำบุญ ทักทาย และการช่วยเหลือผู้อื่น

ขั้นสอน

2. ให้นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมุติตามบทบาทที่กำหนดให้โดยใช้เวลาประมาณ

10 - 20 นาที

3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 – 6 คน ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 นายคี่เป็นคนอย่างไร
 - 3.2 นางแก้วเป็นคนอย่างไร
 - 3.3 กช.โต และ กญ. คิมเป็นคนอย่างไร
 - 3.4 บุคคลใดที่นักเรียนควรยกย่องและนำมาเป็นแบบอย่างเพราะเหตุใด
 - 3.5 บุคคลใดควรแก้ไขความประพฤติเพราะเหตุใด
 - 3.6 ถ้านายคี่และลูก ๆ ไม่เคยช่วยเหลือชาวบ้านมาก่อน ผลสุดท้ายจะเป็นอย่างไร
4. ครูให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายและสรุป
5. ครูให้นักเรียนที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละออกมาเล่าประสบการณ์ และครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับ เรื่องเพื่อนของนางแก้วว่ามีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่ถูกต้องกับกาลเทศะและบุคคลหรือไม่

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความหมายของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละให้นักเรียนยกตัวอย่างผู้ที่ตนน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และบอกได้ว่าโอกาสใดที่ควรแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ วิธีการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่ไม่เบียดเบียนและก่ออันตรายแก่ตนเองได้

การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียน เรื่องการทำบุญทำกุศลและการช่วยเหลือผู้อื่น

ขั้นสอน

2. ครูซักถามนักเรียนที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ออกมาเล่าให้เพื่อนฟัง

3. ให้นักเรียนอ่านเอกสารที่แจกให้แล้วครูซักถามเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลในเรื่องว่าอย่างไร ใครเป็นบุคคลที่นักเรียนควรยกย่อง เพราะเหตุใด บุคคลใดควรแก้ไขความประพฤติ เพราะเหตุใด ถ้านายคิและลูก ๆ ไม่เคยช่วยเหลือชาวบ้านมาก่อน ผลสุดท้ายจะเป็นอย่างไร

4. ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเพื่อนของนางแก้วว่า มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่ถูกต้องกาลเทศะและบุคคลหรือไม่

5. ให้นักเรียนสรุปว่าทุกคนควรมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละในด้านต่าง ๆ

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความหมายของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ให้นักเรียนยกตัวอย่างผู้ที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และบอกถึงโอกาสที่ควรแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ วิธีการแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่ไม่เบียดเบียนและก่ออันตรายแก่ตนเองได้

การประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปราย
2. สังเกตจากการตอบคำถามและยกตัวอย่าง

เอกสารที่แจกให้

นายคิ มากทรัพย์ มีอาชีพค้าขาย ภรรยาชื่อ นางแก้ว มีลูก 2 คน คือ เด็กชายโต และเด็กหญิงคิม ทั้งสองคนเรียนอยู่ชั้น ป. 6 นายคิชอบช่วยเหลือเพื่อนบ้านอยู่เสมอเท่าที่ตนจะช่วยให้โดยไม่เป็นการเบียดเบียนและก่ออันตรายให้กับตนเอง และยังอบรมลูกทั้งสองคนให้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ เช่น อบรมโตและคิมให้ช่วยเหลือผู้อื่นในคานกำลังกาย คานวาจา คานกำลังทรัพย์ คานสติปัญญา และคานจิตใจ ดังนั้นโตและคิมจึงช่วยเหลือเพื่อนทำงาน แบ่งปันของสิ่งของให้เพื่อนเสมอ บางครั้งพูดลอยใจเพื่อนที่มีความทุกข์ ถึงวันพระก็ไปทำบุญทำกุศล

นางแก้ว เป็นคนตระหนี่ไม่เคยแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น มีหน้าว่ายังห้ามลูกไม่ให้ช่วยเหลือผู้อื่น
นอกจากมีสิ่งของแลกเปลี่ยนเท่านั้น นางแก้วเล่าให้ลูกฟังอยู่เสมอถึงเพื่อนของคนที่จอร์จรักกับคน
กลางทางแล้วถูกปล้น

วันหนึ่งไฟไหม้บ้าน นางแก้วอยู่บ้านคนเดียวดับไฟไม่ทัน ตะโกนให้เพื่อนบ้านช่วย เพื่อนบ้าน
ก็อยากจะทำเฉย เพราะนางแก้วเป็นคนไม่มีน้ำใจ แต่นึกถึงนายคีและลูกที่เคยช่วยเหลือพวกตน
จึงรีบมาช่วยกันดับไฟ บ้านของนายคีจึงได้รับความเสียหายเพียงเล็กน้อย นางแก้วจึงรู้สึกว่าการที่
นายคีและลูกช่วยเหลือผู้อื่นไว้เป็นผลดีแก่ตนและครอบครัว

แผนการสอนครั้งที่ 3

เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต

เวลา 3 คาบ

ความคิดรวบยอด

ความซื่อสัตย์สุจริตที่แสดงออกทางวาจาเป็นสิ่งที่ประเสริฐ คนซื่อสัตย์เป็นคนที่มีเกียรติ

จุดประสงค์

1. นักเรียนออกถึงโทษของการพูดเท็จและประโยชน์ของการพูดความจริงได้
2. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพูดเท็จและการพูดความจริงได้

เนื้อหา

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่ดีทางจิตใจที่แสดงถึงความจริงใจ ซื่อตรง พูดจริง การไม่กล่าวคำเท็จ ยอมรับผิดเมื่อทำผิดเป็นการแสดงความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น

สื่อการเรียนรู้

เอกสารเรื่องสั้น

วัสดุที่ใช้ประกอบในการแสดงบทบาทสมมุติ

กิจกรรมการเรียนรู้

การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องเด็กเลี้ยงแกะ

ขั้นสอน

2. ครูให้นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมุติตามบทบาทที่กำหนดให้โดยใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที
3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คน ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 หนูๆ และเพื่อน ๆ เป็นคนอย่างไร
 - 3.2 บุคคลใดที่นักเรียนควรนำมาเป็นแบบอย่างและบุคคลใดที่ไม่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง
- เพราะเหตุใด
- 3.3 ถ้านักเรียนเป็นหนู นักเรียนจะปฏิบัติเช่นนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- 3.4 ภายหลังที่เพื่อนช่วยหนูไม่ให้จมน้ำแล้ว นักเรียนคิดว่าหนูจะประพฤติตนอย่างไร
4. ครูให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายและสรุป
5. ครูให้นักเรียนที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการพูดเท็จและพูดความจริงออกมาเล่าให้เพื่อน ฟังถึงโทษของการพูดเท็จและประโยชน์ของการพูดความจริง และให้นักเรียนยกตัวอย่างสถานการณ์ที่เกี่ยวกับการพูดเท็จและพูดความจริง

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับโทษของการพูดเท็จและประโยชน์ของการพูดความจริง
- การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับนิทานเรื่องเด็กเลี้ยงแกะ

ขั้นสอน

2. ครูให้นักเรียนที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการพูดเท็จและพูดความจริงออกมาเล่าให้เพื่อนฟังถึงโทษของการพูดเท็จและประโยชน์ของการพูดความจริง
3. ให้นักเรียนยกตัวอย่างสถานการณ์ที่เกี่ยวกับการพูดเท็จและการพูดความจริง
4. ให้นักเรียนอ่านเอกสารที่แจกให้แล้วซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลในเรื่องว่าเป็นอย่างไร และได้รับผลตอบแทนอย่างไร ถ้าผู้เป็นเด็กพูดความจริงอยู่เสมอ เหตุการณ์ในเรื่องจะเป็นอย่างไรและจะได้รับผลตอบแทนอย่างไร
5. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าทุกคนควรพูดแต่ความจริงเมื่อทำผิดก็ต้องยอมรับผิดเพราะการพูดเท็จทำให้ไม่เป็นที่เชื่อถือของผู้อื่น เช่น ถ้านักเรียนไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่เวรประจำวัน เมื่อครูถามนักเรียนต้องพูดความจริง

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับโทษของการพูดเท็จ และประโยชน์ของการพูดความจริง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปราย
2. สังเกตจากการตอบคำถามและยกตัวอย่าง

เอกสารที่แจกให้

เอกสารที่แจกให้

หนุ่ยเป็นนักเรียนชั้น ป.6 เป็นเด็กที่พูดความจริงเสมอไม่เคยโกหกเพื่อน เมื่อใดที่ทำผิดเพื่อน ๆ ทุกคนชอบหนุ่ย และเลือกหนุ่ยเป็นหัวหน้าชั้น หนุ่ยเป็นเด็กชอบพูดเล่น บางครั้งก็นำเรื่องไม่จริงมาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง เมื่อเห็นเพื่อนเชื่อก็ดูสนุกสนานที่หลอกเพื่อนได้ หนุ่ยพยายามหักเคืองให้

พูดแต่ความจริง ถ้าทำสิ่งใดผิดก็ให้อมรับผิด เพื่อจะได้เป็นที่เชื่อถือของเพื่อน แต่ฉันก็ไม่เชื่อ
 วันหนึ่งหลังจากโรงเรียนเลิกแล้ว ฉันกับเพื่อนอีกสามคนแะลงเล่นน้ำในลำคลองด้วยกัน เผลอฉัน
 พลัดตกลงไปในแอ่งน้ำลึก ฉันร้องเรียกให้เพื่อนช่วยแต่เพื่อน ๆ คิดว่าฉันพูดหลอกให้ตกใจเล่น จึงทำ
 เฉยเสีย ฉันโบกมือและร้องกวนความตกใจเพื่อนเห็นว่าฉันกำลังจะจมน้ำจริง ๆ จึงรีบไปช่วยฉัน

แผนการสอนครั้งที่ 14

เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต

เวลา 3 คาบ

ความถึกรวบรวมยอค

ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่ค้ำทางจิตใจแสดงถึงความจริงใจไม่หลอกลวง

จุดประสงค์

1. นักเรียนบอกได้ว่าคนเราต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งก่อนหน้าและลัับหลัง
2. นักเรียนยกตัวอย่างผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งก่อนหน้าและลัับหลังได้

เนื้อหา

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่ค้ำทางจิตใจ แสดงถึงความจริงใจ ไม่หลอกลวงการ
ลอกการบ้านผู้อื่น ทุจริตในห้องสอบ แสดงกริยาต่อหน้าอย่างลัับหลังอย่างหนึ่ง เป็นการหลอกลวง

สื่อการเรียน

เอกสารเรื่องสั้น

วัสดุประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ

กิจกรรมการเรียนการสอน

การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากลัถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการทำกรบ้าน และงานที่ครูมอบหมายให้ว่า
นักเรียนทำเองหรือไม่

ขั้นสอน

2. ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติตามบทบาทที่กำหนดให้ โดยใช้เวลาประมาณ 10 - 20

นาที

3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน โดยอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 บุคคลแต่ละคนในเรื่องประพฤติน้อย่างไร
 - 3.2 นักเรียนคิดว่าผู้ใดประพฤตินิดีที่สุด เพราะเหตุใด
 - 3.3 นักเรียนคิดว่าทวงและเคนควรปฏิบัติตามคำพูดของทวง หรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 3.4 ถ้านักเรียนเป็นคำ นักเรียนจะลอกคำตอบจากเคนหรือไม่ เพราะเหตุใด
4. ครูให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายและสรุป
5. ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างเพื่อนในชั้นที่มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งก่อนหน้าและหลัง

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปว่าทุกคนต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งก่อนหน้าและหลัง
- การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการทำกรบ้านและงานที่ครูมอบหมายให้นักเรียนทำเองหรือไม่

ขั้นสอน

2. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการทำกรบ้าน งานที่ครูมอบหมายให้และการปฏิบัติตนในการสอบ
3. ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างเพื่อนในชั้นที่มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งก่อนหน้าและหลัง
4. ให้นักเรียนอ่านเอกสารที่แจกให้พร้อมทั้งซักถามเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลในเรื่อง

5. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าทุกคนต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งก่อนหน้าและลับหลัง เพราะการประพฤติเมื่ออยู่ก่อนหน้าแต่เพียงอย่างเดียวถือว่าเป็นการหลอกลวง

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปว่าทุกคนต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งก่อนหน้าและลับหลัง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปราย
2. สังเกตจากการตอบคำถามและยกตัวอย่าง

เอกสารที่แจกให้

ดาว เกน ค้าง คำ เป็นนักเรียนชั้นเดียวกัน เกนเป็นคนขยันและเรียนเก่ง ค้างเป็นเด็กเกียจคร้านไม่ตั้งใจเรียน ค้างจึงทำการบ้านไม่ได้ต้องขอลอกจากเกนเป็นประจำ เกนเองก็สงสารเพื่อนยอมให้ลอกทุกครั้ง ดาวตกเตือนเกนว่าไม่ควรให้ค้างลอกการบ้าน แต่ดาวอธิบายให้ค้างเข้าใจแล้วทำเอง และตกเตือนค้างว่าการทำเช่นนั้นเป็นการหลอกลวงครู แต่ค้างไม่เชื่อ เมื่อถึงเวลาสอบไล่ ค้างขอร้องให้ดาวและลอกคำตอบจากเกน ถ้าครูมองดูคงก็ทำเฉยเสีย ครูเฉลยเมื่อใกล้ลอกคำตอบจากเกนอีก คำซึ่งนั่งสอบติดกับเกนเห็นเช่นนั้นจึงขอลอกคำตอบจากเกนบ้าง เมื่อการสอบผ่านพ้นไปครูทราบวาททั้งสามคนทุจริต จึงลงโทษให้สอบทบทวนทั้งสามคน

แผนการสอนครั้งที่ 5

เรื่อง ความมีนิสัยสุจริต

เวลา 3 คาบ

ความคิดรวบยอด อาชีพที่สุจริตทุกชนิดมีเกียรติ

จุดประสงค์

1. นักเรียนบอกได้ว่าคนที่ประกอบอาชีพสุจริตเป็นคนมีเกียรติ
2. นักเรียนยกตัวอย่างอาชีพที่สุจริตและอาชีพทุจริตได้
3. นักเรียนบอกประโยชน์ของอาชีพสุจริตและโทษของอาชีพทุจริตที่มีต่อตนเองและสังคมได้

เนื้อหา

ผู้ที่ประกอบอาชีพสุจริตถือว่าเป็นคนที่มีเกียรติ เพราะไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ทำให้ตนเองและสังคมอยู่อย่างมีความสุข

สื่อการเรียนรู้

เอกสารเรื่องสั้น

วัสดุที่ใช้ประกอบในการแสดงบทบาทสมมติ

กิจกรรมการเรียนรู้

การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับอาชีพของคนในครอบครัวของนักเรียนและอาชีพต่าง ๆ

ในชุมชน

ขั้นสอน

2. ครูให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติตามบทบาทที่กำหนดให้ โดยใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที
3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คน โดยให้อภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 บุคคลแต่ละคนในเรื่องประพฤติน้อย่างไร
 - 3.2 ผู้ใดที่ประกอบอาชีพไม่สุจริต
 - 3.3 ถ้านักเรียนเป็นกิ้ง นักเรียนจะประพฤติน้อย่างไร
 - 3.4 ถ้านายกิ้งเชื่อคำชักชวนของโก๋ กิ้งจะก่อกรรมเช่นนี้หรือไม่
4. ครูให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายและสรุป
5. ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างอาชีพที่สุจริตและอาชีพทุจริต

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับอาชีพสุจริตและอาชีพทุจริต ประโยชน์ของอาชีพที่สุจริตและโทษของอาชีพทุจริต
- การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับอาชีพของคนในครอบครัวของนักเรียนและอาชีพต่าง ๆ

ในชุมชนขั้นสอน

2. ให้นักเรียนอ่านเอกสารที่แจกให้แล้วครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลในเรื่องว่าเป็นอย่างไรและได้รับผลตอบแทนอย่างไร
3. ครูให้นักเรียนเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ของนักเรียนที่เคยพบเห็นผู้ประกอบอาชีพทั้งสุจริตและทุจริต

4. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่า อาชีพสุจริตทุกอาชีพเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เพราะทำให้ตนเองและสังคมอยู่อย่างมีความสุข ส่วนอาชีพทุจริตทำให้ตนเองและสังคมเดือดร้อน
5. ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างอาชีพที่สุจริตและอาชีพทุจริตแล้วซักถามว่านักเรียนควรประกอบอาชีพใดจึงถือได้ว่ามีเกียรติและไม่ทำให้ตนเอง สังคมเดือดร้อน

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนควรทำและควรยกย่องให้เกียรติแก่คนที่ประกอบอาชีพสุจริต

การประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปราย
2. สังเกตจากการตอบคำถามและยกตัวอย่าง

เอกสารที่แจกให้

กิ้งและโกเป็นพี่น้องกันเมื่อเรียนจบชั้น ป. 6 แล้ว โกได้งานเป็นภารโรงในโรงเรียนที่ตนเคยเรียน ส่วนกิ้งเห็นว่าเป็นอาชีพที่ไม่มีศักดิ์และไม่ร่ำรวย จึงไปทำงานกับเจ้าแก่เจ้าของโรงสีซึ่งมีฐานะร่ำรวยมาก เพราะเบื่องหลังของเจ้าแก่สิ่งนั้นได้ส่งลูกน้องออกปล้นรถประจำทางที่วิ่งผ่านหมู่บ้าน กิ้งจึงต้องรวมปล้นกับเขาค่าย โกขอรองให้กิ้งเลิกอาชีพนี้เสีย เพราะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ตนเองก็ต้องคอยหนีตำรวจ โกไม่เชื่อเพราะอาชีพของตนทำให้ร่ำรวยเร็ว เมื่อจับปล้นบ่อย ๆ ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน จึงไปแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าแก่สิ่งไม่ยอมให้ตำรวจจับและต่อสู้จึงถูกตำรวจยิงตาย ส่วนโกและผู้ร่วมงานถูกตำรวจจับได้

แผนการสอนครั้งที่ 6

เรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต
เวลา 3 คาบ

ความคิดรวบยอด คนโกง เป็นบุคคลที่ไม่น่าคบค้า

จุดประสงค์

1. นักเรียนบอกความหมายของการไม่ทุจริตได้
2. นักเรียนยกตัวอย่างการกระทำที่ทุจริตได้
3. นักเรียนบอกโทษของการทุจริตและประโยชน์ของการไม่ทุจริตได้
4. นักเรียนบอกได้ว่าคนโกง เป็นบุคคลที่ไม่น่าคบค้า

เนื้อหา

การไม่ทุจริตคือไม่กระทำการใด ๆ เพื่อให้ได้ทรัพย์สินของมาโดยวิธีทุจริต ไม่ถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยการขโมยหรือฉ้อโกง ไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น ไม่หยิบของผู้อื่นไปโดยมิได้รับอนุญาต เก็บของตกได้ก็นำไปคืนเจ้าของ ได้รับเงินทองเกินจากพอก็ำก็นำไปคืนให้ เป็นต้น คนโกงเป็นบุคคลที่ไม่น่าคบค้าเพราะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารเรื่องสั้น
2. วัสดุประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ

กิจกรรมการเรียนรู้

การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับข่าวการทุจริตของข้าราชการและพ่อค้า

ขั้นสอน

2. ครูให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติตามบทบาทที่กำหนดให้ โดยใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที
3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คน โดยให้อภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 บุคคลแต่ละคนในเรื่องประพฤติน้อย่างไร
 - 3.2 ผู้ใดเป็นคนโกง
 - 3.3 คนโกงได้รับโทษอย่างไร นักเรียนควรประพฤตินั้นหรือไม่ เพราะเหตุใด
4. ครูให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายและสรุป
5. ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างการกระทำของเพื่อนทั้งที่สุจริตและทุจริต

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความหมายของการไม่ทุจริต โทษของการทุจริต และประโยชน์ของการไม่ทุจริต

การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนเกี่ยวกับข่าวการทุจริตของข้าราชการและพ่อค้า

ขั้นสอน

2. ครูให้นักเรียนออกมาเล่าให้เพื่อนฟังถึงการกระทำที่ผิดหลักของบุคคลที่นักเรียนรู้จัก เช่น เก็บของใต้ถุนนำไปคืนเจ้าของ
3. ให้นักเรียนยกตัวอย่างการกระทำของเพื่อนทั้งที่สุจริตและทุจริต

4. ให้นักเรียนอ่านเอกสารที่แจกให้แล้วครูซักถามเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลในเรื่องว่าเป็นอย่างไร ใครเป็นคนโกง และคนโกงได้รับผลตอบแทนอย่างไร

5. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังถึงความหมายของการไม่ทุจริตและโทษของการทุจริต

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความหมายของการไม่ทุจริต โทษของการทุจริต และประโยชน์ของการไม่ทุจริต

การประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปราย
2. สังเกตจากการตอบคำถามและยกตัวอย่าง

เอกสารที่แจกให้

นายเชื้อ แซ่มั่น เป็นพ่อค้าข้าวสารที่ร่ำรวยมาก เพราะได้กำไรจากการนำข้าวสารที่มีคุณภาพต่ำผสมกับข้าวสารที่มีคุณภาพสูงแล้วนำไปขายในราคาแพง นายเบน ซื้อตรงพ่อค้าข้าวสารอีกคนหนึ่งซึ่งมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า ซึ่งไม่เคยปฏิบัติเช่นเดียวกับนายเชื้อ นายเบนจึงมีฐานะไม่ร่ำรวยนัก เพราะได้กำไรจากการขายข้าวสารเพียงเล็กน้อย นายเชื้อจึงแนะนำนายเบนให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับตน เพราะถึงอย่างไรชาวบ้านก็ต้องซื้อข้าวสารจากที่นี่ ไม่มีใครเดินทางไปซื้อจากตัวจังหวัด ซึ่งอยู่ห่างไกลมาก แต่นายเบนก็ไม่ได้ปฏิบัติตาม กลับอมรมเด็กหญิงวัยรุ่นเป็นลูกสาวให้มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า และบุคคลอื่นไม่ควรคดโกง ไม่ว่าจะเป็นข้าวของหรือเงินทอง เช่น ถ้าลูกค้าลืมรับเงินทองก็ต้องนำไปคืนให้ หรือหากไปซื้อของแล้วได้รับเงินทองเกินก็ต้องนำไปคืน เก็บของตกได้ก็ต้องคืนหรือประกาศหาเจ้าของ ข้าวของของเพื่อนก็ควรขออนุญาตเสียก่อนจึงนำไปใช้

ต่อมาไม่นานชาวบ้านก็รู้เรื่องที่นายเชื้อคดโกงพวกตน ต่างเลิกซื้อข้าวสารจากร้านของนายเชื้อ พวกกันไปซื้อที่ร้านของนายเบน ทำให้นายเบนขายดีมากกำไรมากขึ้น ส่วนนายเชื้อขายข้าวไม่ได้เลยและไม่มีใครคบค้าด้วย

แผนการสอนครั้งที่ 7

เรื่อง ความรับผิดชอบ

เวลา 3 คาบ

ความคิดรวบยอด

ทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น คนที่มีความรับผิดชอบย่อมไม่ทอดทิ้งภาระงานของตน และทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จเรียบร้อยทันกำหนด คนที่ไม่รับผิดชอบจะไม่ได้ได้รับความไว้วางใจให้ทำงานสำคัญ

จุดประสงค์

1. นักเรียนสามารถบอกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นได้
2. นักเรียนอธิบายและยกตัวอย่างผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นได้
3. นักเรียนบอกได้ว่าผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบจะไม่สามารถทำงานใด ๆ ให้สำเร็จได้

เนื้อหา

ทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เช่น นักเรียนต้องรับผิดชอบการเรียนของตน ต้องช่วยพ่อแม่ดูแลน้อง ช่วยเฝ้าบ้าน เวลาพ่อแม่ไม่อยู่บ้าน เป็นต้น

สื่อการเรียน

เอกสารเรื่องสั้น

วัสดุที่ใช้ประกอบในการแสดงบทบาทสมมุติ

กิจกรรมการเรียนการสอน

การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้ปกครองว่ามีอะไรบ้าง และนักเรียนปฏิบัติตามหรือไม่

ขั้นสอน

2. ครูให้นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมุติตามบทบาทที่กำหนดให้โดยใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที

3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คน ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

3.1 นายมา นางมี กช.ไก่ และกช.กุ่ม เป็นคนอย่างไร

3.2 บุคคลใดบ้างที่นักเรียนอยากจะทำงานด้วย และไว้ใจที่จะมอบหมายงานให้

3.3 ถ้าเด็กชายไก่อมีความรับผิดชอบ คือ ฝ่าฝืนตามที่พ่อสั่ง เหตุการณ์จะเป็น

อย่างไร

3.4 นักเรียนคิดว่าเด็กชายไก่อควรประพฤติตนอย่างไร

3.5 ถ้านายมาให้เด็กชายกุ่มฝ่าฝืนแล้วของจะหายหรือไม่

3.6 บุคคลใดที่นักเรียนไม่ควรนำมาเป็นแบบอย่าง เพราะเหตุใด

4. ครูให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายและสรุป

5. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับงานที่ตนได้รับมอบหมายจากผู้ปกครองและผลที่ได้รับในการปฏิบัติงาน ครูยกตัวอย่างพนักงานรถไฟที่มีหน้าที่สับรางรถไฟ ถ้าทอดทิ้งหน้าที่แล้วผลจะเป็นอย่างไร

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อผลของการขาดความรับผิดชอบต่อ

การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับถามนักเรียนเกี่ยวกับที่ได้รับมอบหมายจากผู้ปกครองว่ามีอะไรบ้าง และนักเรียนปฏิบัติตามหน้าที่หรือไม่

ขั้นสอน

2. ให้นักเรียนอ่านเอกสารที่ครูแจกให้แล้วครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลในเรื่องว่าเป็นอย่างไร และได้รับผลตอบแทนอย่างไร ถ้าเด็กชายโกเป็นคนที่มีความรับผิดชอบแล้วเหตุการณ์จะเป็นอย่างไร

3. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับงานที่ตนได้รับมอบหมายจากผู้ปกครองและผลที่ได้รับในการปฏิบัติงาน ครูยกตัวอย่างพนักงานสับรางรถไฟ ถ้าทอดทิ้งหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่แล้วผลจะเป็นอย่างไร

4. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น คนที่มีความรับผิดชอบจะได้รับความไว้วางใจให้ทำงานและเป็นที่เชื่อถือของผู้อื่น ส่วนคนที่ขาดความรับผิดชอบจะไม่มีผู้ใดอยากให้ทำงานร่วมด้วยหรือมอบหมายงานสำคัญให้

5. ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างเพื่อนที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบ และผลของการขาดความรับผิดชอบ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปราย
2. สังเกตจากการตอบคำถามและยกตัวอย่าง

เอกสารที่แจกให้

มีครอบครัวชื่อนานาครอบครัวหนึ่ง อาศัยอยู่ในชนบท หัวหน้าครอบครัวชื่อนายมานามสกุลมีสุข มีภรรยาชื่อนางมี เขามีบุตรสองคนคือ เด็กชายไก่อ่และเด็กชายกุ้ง ทั้งสองคนกำลังเรียนอยู่ในประถมศึกษาปีที่ 6 นายมาเป็นคนขยันขันแข็งเข้าครัวแล้วรีบออกไปไถนา ส่วนนางมีก็จะลุกขึ้นหุงหาอาหารและดูแลลูก ๆ ตามหน้าที่ของตน เด็กชายไก่อ่เป็นเด็กเกียจคร้าน ชอบนอนกินสายไปสนใจเรียน เพื่อน ๆ ในห้องไม่อยากทำงานร่วมกับไก่อ่ เพราะไก่อ่คอยหลบเลี้ยงงาน ส่วนกุ้งเป็นเด็กขยันตั้งใจเรียน เพื่อนทุกคนชอบและอยากทำงานด้วย นอกจากนั้นแล้วพ่อแม่ยังรักกุ้งมากกว่าไก่อ่อีกด้วย เพราะกุ้งขยันขันแข็งช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เช่น ถูบ้าน ซักผ้า เลี้ยงไก่และเป็ดทุกวัน วันหนึ่งพ่อสั่งให้เด็กชายไก่อ่เข้าบ้าน แต่เด็กชายไก่อ่ไม่ได้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ตามที่พ่อแม่มอบหมายกลับออกไปวิ่งนากับเพื่อนเสีย เมื่อกลับมาถึงบ้าน พบว่าของในบ้านถูกขโมยไปหมด นายมาโกรธมากเฝ้าจนเด็กชายไก่อ่ และตำหนิเด็กชายไก่อ่ที่ทอดทิ้งหน้าที่ของตน

แผนการสอนครั้งที่ 8

เรื่อง ความรับผิดชอบ

เวลา 3 คาบ

ความคิดรวบยอด

ทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม

จุดประสงค์

1. นักเรียนบอกได้ว่าทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม
2. นักเรียนยกตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อสังคมได้

เนื้อหา

ทุกคนจะต้องรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งได้แก่

1. ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี
2. ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน
3. รักษาสาธารณะสมบัติของชุมชน
4. ร่วมมือกับหมู่บ้านเมืองในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ
5. รักษาไว้ซึ่งความเป็นไทย ศีลปวัณธรรมและความสามัคคี
6. จงรักภักดีและป้องกันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

สื่อการเรียนรู้

เอกสารเรื่องสั้น

วัสดุที่ใช้ประกอบในการแสดงบทบาทสมมุติ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การสอนโดยใช้การสังเกตบทบาทสมมติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย การรักษาสาธารณะสมบัติ การร่วมมือกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง

ขั้นสอน

2. ครูให้นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมุติตามที่กำหนดให้ โดยใช้เวลาประมาณ 10 - 20 นาที
3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คน ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 เคอ และแก๊ง เป็นคนอย่างไร เพราะเหตุใด
 - 3.2 นักเรียนคิดว่าบุคคลใดที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม
 - 3.3 ถ้าดวงเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม คงจะต้องประพฤติตนอย่างไร
 - 3.4 บุคคลใดที่สมควรเป็นแบบอย่างที่ดี และบุคคลใดเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี
 - 3.5 ถ้าเคอไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว หึงขรจะได้กระป๋องเงินคืนหรือไม่
4. ครูให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายและสรุป
5. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับหน้าที่ของทุกคนที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและยกตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม

การสอนโดยไม่ใช้การสังเกตบทบาทสมมติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย การรักษาสาธารณะสมบัติ การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง

ขั้นสอน

2. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม
3. ซักถามนักเรียนว่าผู้ใดที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้ใดขาดความรับผิดชอบต่อสังคม
4. ให้นักเรียนอ่านเอกสารที่แจกให้แล้วครูซักถามเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลในเรื่อง
5. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่าทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน รักษาสาธารณะสมบัติของชุมชน

ขั้นสรุป

6. นักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับหน้าที่ของทุกคนที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และยกตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อสังคม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปราย
2. สังเกตจากการตอบคำถามและยกตัวอย่าง

เอกสารที่แจกให้

มีเด็กสามคน คาง แคง เกอ เป็นเพื่อนกัน เมื่อเรียนจบแล้วต่างก็ออกไปประกอบอาชีพ แคงทำนาอยู่ใกล้ ๆ บ้าน เกอมีอาชีพกวาดตลาด ส่วนคางขายของชำอยู่ในตลาด ที่หมู่บ้านของทั้งสามคนนี้มีโครงการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ขุดบ่อน้ำ ขุดลอก คูคลอง เกอและแคงจะให้ความร่วมมือทุกครั้ง ส่วนคางนั้นไม่เคยไปเลยเพราะเกรงว่าจะเสียเวลาทำมาหากิน และคนอื่นก็มาทำอยู่แล้ว

กวางทั้งเคยไปตองลงบนพื้นตลาดอยู่เสมอ บางครั้งมีคนเหยียบไปตองแล้วสิ้นแหลม
 แต่กวางก็ไม่สนใจ เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของเคอที่จะตองกวาคไปตองเหล่านั้น เพราะคนก็เสีย
 คางอยู่แล้ว วันหนึ่งขณะที่ชายของอยู่ มีคนร้ายกระชากกระเป๋าเงินของหญิงชราวิ่งผ่านมา
 ตำรวจร้องบอกให้กวางช่วยจับ แต่กวางทำเฉยเพราะคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน เมื่อเคอได้ยินจึง
 วิ่งไปแย่งกระเป๋าและช่วยจับคนร้าย ต่อมาชิโมะเข้ามาลี้ภัยของที่ร้านของกวาง กวางตะโกนให้คน
 ที่อยู่แถวนั้นช่วยจับแต่ไม่มีใครมาช่วย ชิโมะเห็นคนแถวนั้นไม่ให้ความร่วมมือกันจึงได้ใจเข้ามาชิโมะ
 ของในร้านของกวางอีก กวางเคืองรอนมากต้องย้ายไปอยู่ที่อื่น

แผนการสอนครั้งที่ 9

เรื่อง ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา

เวลา 3 คาบ

ความคิดรวบยอด

การตรงต่อเวลาและหน้าที่เป็นลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ดี
การไม่ตรงต่อเวลาและหน้าที่ขาดความมีระเบียบวินัย ทำให้เป็นผลเสียหายแก่งานและตนเอง

จุดประสงค์

1. นักเรียนบอกความหมายของการตรงต่อเวลาได้
2. นักเรียนบอกประโยชน์ของการตรงต่อเวลาและโทษของการไม่ตรงต่อเวลาได้

เนื้อหา

การตรงต่อเวลาหมายถึง การทำงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวโดยย่อก็คือ การทำหน้าที่นั้นเอง ซึ่งอาศัยเวลาเป็นเครื่องกำหนด เช่น การเข้าห้องเรียน เวลาศึกษา เล่าเรียน เวลาประชุม เป็นต้น ผู้ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ จำเป็นอย่างยิ่งในการเป็นผู้ตรงต่อเวลาไม่ทำให้กลาตเคลื่อนอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย ผู้ที่ตรงต่อเวลาสามารถทำงานให้สำเร็จบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ และดำเนินไปโดยความราบรื่น การไม่ตรงต่อเวลาย่อมทำให้หน้าที่การงานล่าช้าติดขัด ไม่อาจบรรลุผลตามที่วางไว้

สื่อการเรียน

เอกสารเรื่องสั้น

วัสดุที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมุติ

นิทานเรื่องซราทียซาคก

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การสอนโดยใช้การสังเกตบทบาทสมมติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการมาโรงเรียน ใครบ้างที่มาทันทุกวัน และใครบ้างที่มาไม่ทันบ่อย ๆ เพราะเหตุใด

ขั้นสอน

2. ครูให้นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมุติตามบทบาทที่กำหนดให้ โดยใช้เวลาประมาณ 8 - 10 นาที

3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คน ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

3.1 ฉื่อย ชม และนำ เป็นคนอย่างไร

3.2 การไม่ตรงต่อเวลาของฉื่อยก่อให้เกิดผลเสียอย่างไร และถ้าฉื่อยเป็นคนตรงต่อเวลาจะไปเข้าแข่งขันทันหรือไม่

4. ครูให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายและสรุป

5. ครูซักถามนักเรียนว่าใครเคยเดินทางโดยรถไฟบ้าง ถ้าไปไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้แล้วจะเป็นอย่างไร ครูเล่านิทานเรื่อง ขรตียธาคกให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งซักถามว่าเพราะเหตุใดฉื่อยนั้นจึงถูก พรานฆาต

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปความหมายของการตรงต่อเวลา ประโยชน์ของการตรงต่อเวลาและโทษของการไม่ตรงต่อเวลา

การสอนโดยไม่ใช้การสังเกตบทบาทสมมติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการมาโรงเรียน ใครบ้างที่มาทันทุกวัน และใครบ้างที่มาไม่ทันบ่อย ๆ เพราะเหตุใด

ขั้นสอน

2. ให้นักเรียนอ่านเอกสารที่แจกให้ ครูซักถามเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลในเรื่อง และผลที่ได้รับจากการกระทำ

3. ครูซักถามนักเรียนว่า ใครเคยเดินทางโดยรถไฟบ้าง ถ้าไปไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้แล้วจะเป็นอย่างไร

4. ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่พบเกี่ยวกับการไม่ตรงเวลา แล้วทำให้เกิดผลเสียอะไรบ้าง จะแก้ไขอย่างไร

5. ครูเล่านิทานเรื่องซราชิตยชาคกัให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งซักถามสาเหตุการตายของเนื้อ

6. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่า การตรงต่อเวลาและหน้าที่เป็นลักษณะของผู้มีวินัยซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ดีได้ การไม่ตรงต่อเวลาและหน้าที่ขาดความมีระเบียบวินัย ทำให้เป็นผลเสียหายแก่งานและตนเอง

ขั้นสรุป

7. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความหมายของการตรงต่อเวลา ประโยชน์ของการตรงต่อเวลา และโทษของการไม่ตรงต่อเวลา

การประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปราย
2. สังเกตจากการตอบคำถามและยกตัวอย่าง

เอกสารที่แจกให้

เจ็ดย ชม และฉ่ำ เป็นนักเรียนชั้น ป. 6 เจ็ดยเป็นเด็กเกียจคร้านนอนตื่นสาย ไปโรงเรียนไม่คอยทัน ชมและฉ่ำเป็นเด็กขยัน ทุกเช้าชมและฉ่ำต้องแะมาเรียกเจ็ดยให้ไปเล่น ฟุตบอล เพราะทั้งสามคนเป็นนักกีฬาของโรงเรียน เจ็ดยมาฝึกซ้อมไม่ทันเสมอ ครูปรึกษาพยายาม ตักเตือนเจ็ดย เพราะเกรงว่าเมื่อถึงเวลาแข่งขันเจ็ดยจะไปไม่ทัน แต่เจ็ดยก็ยังคงปฏิบัติเช่นเดิม

เมื่อถึงกำหนดวันแข่งขัน ครูปรึกษาสังนักกีฬาของโรงเรียนซึ่งรวมทั้งเจ็ดย ชม และฉ่ำ ให้ไปพร้อมกันที่สนามกีฬา ชมและฉ่ำรีบไปก่อน ส่วนเจ็ดยไม่รีบร้อน ได้เวลาแข่งขันทีมฟุตบอลของ เจ็ดยต้องสละสิทธิ์ในการแข่งขัน เพราะเจ็ดยยังไม่มาทำให้มีนักกีฬาไม่ครบ เวลาแข่งขันผ่านไป เจ็ดยวิ่งมาที่สนามแข่งขันแต่ก็ไม่มีทีมเสียแล้ว ทุกคนเสียใจกันมากที่ไม่มีโอกาสแข่งขัน

นิทานชาดก

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์เป็นเนื้อหมูเนื้อแควล่อมอยู่ในป่า ครั้นเนื้อเป็นพี่สาวของ พระโพธิสัตว์นั้นแนะนำให้รู้จักลูกนอยของคนและกล่าวว่า น้องชายเนื้อนี้เป็นหลานของท่าน ท่านจง ให้เรียนมารยาแห่งเนื้อสักอย่างหนึ่ง ให้พระโพธิสัตว์รับลูกไว้แล้ว พระโพธิสัตว์บอกหลายว่าเจ้าจง มาในเวลาไหนแล้วจงเรียนมารยาแห่งเนื้อเถิด เนื้อนั้นไม่ไปตรงเวลาที่พระโพธิสัตว์กำหนดไว้ วันหนึ่งผ่านไปพ้นไปฉัณโศ เมื่อ 7 วันผ่านไปก็อย่างนั้น เนื้อนั้นไม่ได้เรียนมารยาแห่งเนื้อสักอย่าง หนึ่งเลย เต็มไปด้วยคิณของนายพรานแล้ว ฝ่ายมารดาของเนื้อนั้นเข้าไปหาพระโพธิสัตว์ถามว่า ท่านให้หลานเรียนมารยาแห่งเนื้อแล้วหรือ พระโพธิสัตว์กล่าวว่าท่านอย่าคิดเลยสำหรับเนื้อนั้น ผู้ไม่กระทำความโงวทไม่มาตามเวลาที่นัดหมายไว้ เนื้อนั้นคิดขบงนายพรานถูกนายพรานฆ่าตายเสียแล้ว นี่เป็นโทษของการไม่ตรงต่อเวลา

แผนการสอนครั้งที่ 10

เรื่อง ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา

เวลา 3 คาบ

ความคิดรวบยอด

ระเบียบวินัยก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ประหยัดเวลาและงานสำเร็จ
ด้วยความสะดวก

จุดประสงค์

1. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของ ระเบียบวินัยได้
2. นักเรียนบอกลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัยได้
3. นักเรียนบอกประโยชน์ของความมีระเบียบวินัยได้

เนื้อหา

ระเบียบวินัยคือระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ จรรยาบรรณ กฎหมาย หรือข้อตกลงที่
สังคมยอมรับกันถือเป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้คนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เนื่องจากคนต้องอยู่
เป็นหมู่เป็นเหล่า ถ้าหมู่ใดขาดระเบียบวินัยย่อมก่อให้เกิดความวุ่นวายระส่ำระสายเดือดร้อน
เนื่องจากการขัดแย้งกันในหมู่สมาชิกของสังคมนั้น คนเราทุกคนต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม
ตัวอย่างเช่น

1. ระเบียบวินัยหรือในโรงเรียน เช่น แต่งกายเรียบร้อย มาโรงเรียนทันเวลา
ไม่ออกนอกห้องเรียนหรือโรงเรียนก่อนได้รับอนุญาต
2. ระเบียบวินัยของสังคม เช่น ข้ามถนนตรงทางม้าลาย เข้าคิวซื้อตั๋ว เข้าคิวขึ้น
รถประจำทาง รักษาความสะอาดของบ้านเมือง ไม่ทำลายสาธารณะสมบัติ

3. ระเบียบวินัยในตนเอง เช่น ตรงต่อเวลา ไม่ตื่นสาย เก็บของเป็นระเบียบ ไม่ละเมิดกฎข้อบังคับของโรงเรียนและห้องเรียน ปฏิบัติตามระเบียบกฎข้อบังคับอย่างเคร่งครัด สม่่าเสมอทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น

สื่อการเรียน

เอกสารเรื่องสั้น

วัสดุที่ใช้ประกอบในการแสดงบทบาทสมมุติ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การตอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องกฎหมาย ข้อบังคับ ข้อตกลงต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องปฏิบัติตาม

ขั้นสอน

2. ครูให้นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมุติตามบทบาทที่กำหนดให้โดยใช้เวลา 10 - 15 นาที

3. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คน ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

3.1 เพราะเหตุใดทุกคนต้องมีระเบียบวินัย

3.2 บุคคลใดบ้างในเรื่องที่ขาดระเบียบวินัย ถ้านักเรียนเป็นบุคคลดังกล่าวนี้ นักเรียน

จะปฏิบัติตนอย่างไร

3.3 บุคคลใดบ้างในเรื่องที่เป็นผู้มีระเบียบวินัย

4. ครูให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายและสรุป

5. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยว่าทำให้เกิดผลเสียอย่างไรบ้าง และถ้าทุกคนเป็นเช่นนั้นหมด สังคมที่นักเรียนอยู่จะเป็นอย่างไร

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความหมายของระเบียบวินัย ลักษณะของผู้มีระเบียบวินัยและคุณค่าของระเบียบวินัย

การสอนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติขั้นนำ

1. ครูสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องกฎหมาย ข้อบังคับ ข้อตกลงต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องปฏิบัติตาม

ขั้นสอน

2. ครูให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัย ว่าทำให้เกิดผลเสียอย่างไร

3. ครูให้นักเรียนอ่านเอกสารที่แจกให้แล้วซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลในเรื่องว่าเป็นอย่างไร ถูกต้องหรือไม่

4. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังเกี่ยวกับระเบียบวินัยว่าเป็นข้อตกลงที่ดีและเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้คนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

5. ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างผู้มีระเบียบวินัยที่เคยพบ

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเกี่ยวกับความหมายของระเบียบวินัย ลักษณะของผู้มีระเบียบวินัย และคุณค่าของระเบียบวินัย

การประเมินผล

- สังเกตจากการอภิปราย
- สังเกตจากการตอบคำถามและยกตัวอย่าง

เอกสารที่แจกให้

ทุกตาและต้อยกิ่ง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครูปรานีเป็นครูประจำชั้น ครูปรานีก็เกิดและอบรมนักเรียนในชั้นอยู่เสมอว่า ให้ทุกคนปฏิบัติตามข้อบังคับ กฎหมาย หรือ ข้อตกลงที่สังคมยอมรับจนถึงเป็นแนวทางปฏิบัติของคนในสังคม เช่น การออกกำลังกายมาโรงเรียน การข้ามถนน การขึ้นรถประจำทาง การไม่ทำลายสาธารณะสมบัติ ตลอดจนการเข้าคิวซื้อข้าว ทุกตาปฏิบัติตามคำสั่งของครูปรานีอยู่เสมอ เช่น แยกกายให้เรียบร้อย ข้ามถนนตรงทางม้าลาย ส่วนต้อยกิ่งปฏิบัติตามคำสั่งสอนของครูเป็นบางครั้ง

วันหนึ่งต้อยกิ่งชวนทุกตาออกไปซื้อของที่ร้านค้าหน้าโรงเรียน ทุกตาชักชวนให้ต้อยกิ่งข้ามถนนตรงทางม้าลาย แต่ต้อยกิ่งเห็นว่าไม่มีจราจรยืนอยู่จึงไม่คงปฏิบัติตามกฎจราจรและเสียเวลาเดินย้อนไปมา ต้อยกิ่งจึงวิ่งข้ามถนนไป เผอิญมีรถยนต์คันหนึ่งแล่นสวนมาเร็วมาก จนต้อยกิ่งกระเด็นไปหุบสลับอยู่ข้างถนน ทุกตาคิดว่าถ้าต้อยกิ่งข้ามถนนตรงทางม้าลายก็คงไม่ถูกรถชน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X บนตัวอักษรหน้าข้อความที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดที่แสดงว่านักเรียนมีความรับผิดชอบตนเอง

- ก. เคารพเชื่อฟังครู
- ข. รยันและตั้งใจเรียน
- ค. ช่วยจูงเด็กและคนชราข้ามถนน
- ง. ช่วยเพื่อนทำความสะอาดชั้นเรียน

2. นักเรียนชอบและยกย่องบุคคลในข้อใด

- ก. คนกวาดถนน
- ข. พ่อค้ารับซื้อของทุกชนิดที่มีผู้นำมาขาย
- ค. แม่ค้าขายสลากกินแบ่ง และสลากกินรวม
- ง. คนรับจ้างขับรถบรรทุกไม้ที่ตัดโดยมิได้รับอนุญาต

3. นักเรียนสามารถแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมได้โดยวิธีใด

- ก. ช่วยเฝ้าบ้านให้พ่อแม่
- ข. ปฏิบัติตามกฎหมายบ้างเป็นบางครั้ง
- ค. เก็บเศษกระดาษที่อยู่กลางถนนไปทิ้งถังขยะ
- ง. ซื้อสินค้าของประเทศใดก็ได้ที่ขายโดยคนไทย

4. ปฏิบัติตามข้อใด เรียกว่ามีความซื่อสัตย์สุจริตที่สุด

- ก. หนีไปหัวหลังหลอก
- ข. เสียดีพอยาเสียดี
- ค. มะกอกสามกระร่าปาไม่ถูก
- ง. ตอหนามะพลับปลั้หลังตะโก

5. ข้อใดที่แสดงว่าผู้ปฏิบัติขาดความรับผิดชอบต่องาน
 - ก. ซื้อสินค้าที่ผลิตโดยคนไทย
 - ข. พยายามรักษาความสามัคคี
 - ค. ไปเวียนเทียนในวันวิสาขบูชา
 - ง. จับปลาในสถานเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลา
6. นักเรียนจะแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ได้อย่างไร
 - ก. เชื้อโคะและเกาอี้ให้เพื่อน
 - ข. เต็มใจทำการบ้านแทนเพื่อน
 - ค. ให้เพื่อนลอกคำทอมในขณะที่สอบ
 - ง. รับจ้างทำความสะอาดห้องเรียนแทนเพื่อน
7. การกระทำใดที่เรียกว่าขาดความซื่อสัตย์สุจริต
 - ก. สละที่นั่งบนรถประจำทางให้แก่เด็ก
 - ข. นำเงินที่ได้รับทอนเกินมาไปคืนให้พ่อค้า
 - ค. ยืมเงินเพื่อนและนำไปคืนตามเวลาที่กำหนดไว้
 - ง. เก็บเงินไว้ในบริเวณโรงเรียนแล้วนำเงินไปซื้อสมุด
8. เพราะเหตุใดทุกคนจึงต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัย
 - ก. เพราะเป็นกฎหมาย
 - ข. เพราะมีคนคิดค้นขึ้นมาเท่า ๆ กัน
 - ค. เพราะทำให้เกิดความเดือดร้อนน้อย
 - ง. เพราะทำให้คนอยู่รวมกันในสังคมอย่างมีความสุข
9. สมศรีไปทำงานแล้วมักเลิกงานก่อนถึงกำหนด แสดงว่าสมศรีขาดคุณธรรมข้อใด
 - ก. ความสามัคคี
 - ข. การตรงต่อเวลา
 - ค. ความเมตตากรุณา
 - ง. ความกตัญญูต่อเวท

10. ปฏิบัติตามข้อใดสมควรได้รับการยกย่องมากที่สุด
- ให้เงินแก่คนขอทาน
 - บอกเพื่อนสนิทว่าคนอื่นนินทา
 - ตั้งใจทำงานเมื่ออยู่ต่อหน้าครู
 - ยอมสอบตกโดยไม่ทุจริตในการสอบ
11. ประพฤติตามข้อใดจึงไม่เกิดผลเสียหายต่องาน
- ทำงานให้ประณีตและถูกต้อง
 - ทำงานให้เสร็จตามเวลากำหนด
 - ทำงานให้ประณีตและเสร็จเมื่อใดก็ได้
 - ทำงานให้ถูกต้องและเสร็จตามเวลากำหนด
12. ระเบียบวินัยเป็นเครื่องวัดอะไร
- ความดีของคน
 - ความรู้ของคน
 - ความมั่งมีของคน
 - ความมีศรัทธาของคน
13. ความเชื่อเพื่อแผ่หมายถึงข้อใด
- การให้บันทึพยสิ่งของแก่ญาติพี่น้อง
 - การให้บันทึพยสิ่งของแก่คนที่ควรให้
 - การให้บันทึพยสิ่งของแก่คนที่มีอยู่แล้ว
 - การให้บันทึพยสิ่งของแก่เด็กและคนชรา
14. ผู้ใดที่คงมีความรับผิดชอบต่อสังคม
- เด็ก
 - คนชรา
 - ข้าราชการ
 - คนทุกคน

15. ประพฤติตามข้อใดที่สมควรได้รับการยกย่อง
- เก็บดอกไม้จากสวนสาธารณะไปถวายพระ
 - เก็บเปลือกกล้วยที่อยู่อีกกลางถนนไปทิ้งในถังขยะ
 - เก็บก้อนหินสวย ๆ จากเขาน้ำตกมาไว้ประดับบ้าน
 - ช่วยภารโรงกวาดขยะแล้วนำไปทิ้งในถังขยะหน้าโรงเรียน
16. พฤติกรรมใดที่เรียกว่าเป็นการกล่าวเท็จ
- มาลียอกกับครูว่าตนลอกการบ้านเพื่อน
 - สมศักดิ์บอกครูว่าตนทำแจกันของครูหล่นแตก
 - สมใจรีบบอกครูทันทีเมื่อเห็นเพื่อนหลับในเวลาเรียน
 - แดงบอกครูว่าค่าป่วยเพราะเกรงครูลงโทษค่าที่ขาดเรียนเพื่อเข้าบ้าน
17. การกระทำใดที่นักเรียนไม่ควรประพฤติ
- ยืมดินสอของเพื่อนไปใช้แล้วนำมาคืน
 - หยิบยางลบของเพื่อนไปใช้แล้วจึงขออนุญาต
 - คืนเงินที่เพื่อนนำมาฝากไว้ทั้ง ๆ ที่เพื่อนลืมไปแล้ว
 - ยืมเงินเพื่อนไปใช้แล้วนำมาคืนเพื่อนเมื่อถึงกำหนด
18. การกระทำใดที่เป็นแบบอย่างที่ดี
- แบ่งปันเสื้อผ้าให้คนที่เขามีอยู่แล้ว
 - ให้เงินคนชราแล้วขอให้เขายานให้
 - ให้สิ่งของแก่ผู้อื่นโดยไม่รับของตอบแทน
 - แบ่งยางลบให้เพื่อนแล้วขอคืนสอเป็นการแลกเปลี่ยน
19. มาลียพบเด็กถูกงูกัดจึงรีบนำเด็กไปส่งโรงพยาบาลแสดงว่ามาลียมีคุณธรรมข้อใด
- ความสามัคคี
 - ความรับผิดชอบ
 - ความซื่อสัตย์สุจริต
 - ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

20. ถ้าสังคมใดขาดระเบียบวินัยสังคมนั้นจะเป็นอย่างไร
- มีความเดือดร้อนวุ่นวาย
 - ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน
 - คนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
 - ทุกคนมีเสรีภาพอย่างกว้างขวาง
21. นักเรียนอยากชมภาพยนตร์แต่เมื่อไปถึงหน้าโรงภาพยนตร์ ปรากฏว่ามีคนเข้าคิวซื้อบัตรอยู่เป็นจำนวนมาก นักเรียนจะทำอย่างไร
- เข้าคิวซื้อบัตรเหมือนคนอื่น ๆ
 - มองหาคนรู้จักกันเพื่อฝากซื้อ
 - แฉงคิวเข้าไปซื้อเพราะเกรงว่าบัตรจะหมด
 - เข้าไปซื้อทางคานหลังคนขาย เพราะรู้จักกัน
22. ถ้านักเรียนต้องเดินทางโดยรถไฟขบวน 8.30 น. นักเรียนควรไปถึงสถานีรถไฟเวลาใด
- ก่อน 8.30 น.
 - เวลา 8.30 น.
 - หลังเวลา 8.30 น.
 - ทั้งข้อ ก และ ข้อ ข
23. ระเบียบวินัยคืออะไร
- ข้อบังคับที่ใช้กับพระภิกษุสามเณร
 - คำสั่งสอนที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้
 - รัฐธรรมนูญการปกครองของประเทศไทย
 - กฎ ข้อบังคับ กฎีกาที่กำหนดไว้ให้ปฏิบัติ

24. ถ้านักเรียนทำเจกักันของครูหล่นแตก โดยไม่มีใครเห็นนักเรียนควรทำอย่างไร
- ทำเฉยเสีย
 - นำเจกักันจากบ้านมาวางไว้แทน
 - บอกให้ครูทราบแล้วซื้อเจกักันมาใช้คืน
 - ซื้อเจกักันให้เหมือนของเดิมแล้วนำมาวางไว้แทน
25. การที่พนักงานรถไฟมีหน้าที่สับรางรถไฟแล้วไม่ปฏิบัติตามหน้าที่แสดงว่าเป็นคนอย่างไร
- ไม่ตรงต่อเวลา
 - ไม่มีความอดทน
 - ไม่มีความเสียสละ
 - ไม่มีความรับผิดชอบ
26. การกระทำใดที่เรียกว่าขาดระเบียบวินัย
- ข้ามถนนตรงทางม้าลาย
 - เข้าคิวซื้อบัตรชมภาพยนตร์
 - แต่งกายตามสบายเมื่ออยู่ในห้องเรียน
 - ไม่ออกนอกห้องเรียนก่อนได้รับอนุญาตจากครู
27. ข้อใดที่แสดงว่ามละลิลชาความซื่อสัตย์สุจริต
- คิใจทุกครั้งทีเพื่อนแฉ่งขนมให้
 - ไม่ช่วยแนะนำการบ้านให้เพื่อน
 - ไม่ช่วยเพื่อนค้ายหญ้าที่สนามหน้าโรงเรียน
 - หยิบเงินที่มีผู้วางลืมไว้บนโต๊ะเพราะไม่มีใครเห็น
28. การไม่ทุจริตคืออย่างไร
- การไม่ละเมิดคของผู้อื่น
 - การฉ้อโกงทรัพย์สินของของผู้อื่น
 - การถือเอาสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน
 - การหยิบของใช้ของผู้อื่นไปใช้โดยมิได้รับอนุญาต

29. เด็กเลี้ยงแกะได้รับผลตอบแทนจากการกระทำของตนอย่างไร
- ก. เสียแกะไปทั้งฝูง
 - ข. ถูกบีบบังคับมาลงโทษ
 - ค. ไม่เป็นที่เชื่อถือของชาวบ้าน
 - ง. ถูกทั้งข้อ ก ข และ ข้อ ค
30. ถ้านักเรียนซื้อสินค้าจากร้านค้าที่ขายแพงกว่าร้านอื่นและได้รับเงินทอนเกินมา นักเรียนควรทำอย่างไร
- ก. ทำเฉยเสีย
 - ข. นำเงินนั้นไปคืนพ่อค้า
 - ค. นำเงินนั้นไปให้ขอทาน
 - ง. นำเงินนั้นไปฝากธนาคาร
31. มალიเก็บเงินได้ในสวนสาธารณะ 500 บาท เขาเก็บไว้ใช้เอง การกระทำของมาลีถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ก. ไม่ถูกต้องเพราะผิดกฎหมาย
 - ข. ไม่ถูกต้องเพราะไม่ใช่ของตน
 - ค. ถูกต้องเพราะของอยู่ในที่สาธารณะ
 - ง. ถูกต้องเพราะไม่ทราบว่าผู้ใดเป็นเจ้าของ

แบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านข้อความเหล่านี้แล้วคิด เปรียบกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนว่ารู้สึก
อย่างไร แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่นักเรียนมีความรู้สึกดังกล่าว เช่น ชอบมาก
ชอบ ไม่ชอบ ไม่ชอบมาก คำตอบของนักเรียนจะไม่ถือว่าผิด ดังตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	ชอบ มาก	ชอบ	ไม่ชอบ	ไม่ชอบ มาก
๐	มาลีซื้อส้มจากแม่ค้า เมื่อ แม่ค้าเผื่อ มาลีหยิบส้มมา อีก 1 ผล นักเรียนรู้สึกอย่างไร เกี่ยวกับการกระทำของมาลี.....				✓

ถ้านักเรียนไม่เข้าใจวิธีทำขอให้ถาม

1. แสงรังเงาเพราะเห็นว่า
คำเป็นลูกคนกวาดถนน นักเรียน
รู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับการกระทำ
ของแสง

ชอบ มาก	ชอบ	ไม่ชอบ	ไม่ชอบ มาก

	ชอบ มาก	ชอบ	ไม่ชอบ	ไม่ชอบ มาก
2. 7. เมื่อมีการขุดลอกคูคลองสาธารณะในหมู่บ้าน แดงจะไปช่วยทุกครั้งไม่เคยขาด นักเรียน รู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับการกระทำของแดง				
8. แก้วยกย่องให้เกียรติแก่ชารานาและ กรรมกร เท่ากับข้าราชการและเศรษฐี นักเรียนรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับการกระทำ ของแก้ว				
9. นาเรียยกย่องให้เกียรติพ่อค้ามากกว่าคนขับรถ รับจ้าง นักเรียนรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับ การกระทำของนารี				
10. สมศักดิ์เห็นหญิงคนหนึ่งทำกระเป๋าเงินหล่น จึงรีบเก็บกระเป๋าเงินนั้นเพื่อจะนำไปคืนแต่ หาหญิงคนนั้นไม่เจอ สมศักดิ์จึง เก็บกระเป๋า เงินนั้นไว้ใช้เสียเอง นักเรียนรู้สึกอย่างไร เกี่ยวกับการกระทำของสมศักดิ์				
3. 11. เมื่อครูมอบหมายงานให้ทำร่วมกับเพื่อน มาลัยจะปล่อยให้เพื่อนทำคนเดียว นักเรียน รู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับการกระทำของมาลัย				
4. 12. เมื่อต้องโดยสารรถไฟโตจะเข้าคิวซื้อตั๋ว รถไฟทุกครั้ง นักเรียนรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับ การกระทำของโต				

	ชอบ มาก	ชอบ	ไม่ชอบ	ไม่ชอบ มาก
13. ทุกครั้งที่โดยสารรถประจำทางถ้าหาก เห็นเด็กหรือคนชราไม่มีที่นั่งเขาจะ สละที่นั่งให้นักเรียนรู้สึกอย่างไร เกี่ยวกับการกระทำของทาง.....				
14. เมื่อไปเที่ยวตามถ้ำหรือน้ำตกแดงจะ เขียนชื่อของตนไว้ตามก้อนหินเพื่อเป็น ที่ระลึกว่าตนเคยมา นักเรียนรู้สึก อย่างไรเกี่ยวกับการกระทำของแดง				
15. ในการทำงานเป็นกลุ่มมีสมาชิก 2 คน ละทิ้งหน้าที่ที่ได้ออกหมาย นักเรียน รู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับการกระทำของ สมาชิก 2 คน.....				
16. หนอยเก็บดอกไม้จากสวนสาธารณะเพื่อ นำมาถวายพระ นักเรียนรู้สึกอย่างไร เกี่ยวกับการกระทำของหนอย				
17. มานะนำขยะไปทิ้งในลำคลองเสมอ เพราะทุก ๆ เดือนเมษายนจะมีการ ขุดลอกคูคลองทั้งลำ และตนก็มีส่วน รวมในการขุดลอกคูคลองนั้น นักเรียน รู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับการกระทำของมานะ.....				
18. คุณสิดทำกระจกห้องเรียนแตกโดยไม่มีใคร ทราบ แต่คุณสิดกลับบอกครูและมือกระจก มาใช้ นักเรียนรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับการ กระทำของคุณสิด.....				

	ชอบ มาก	ชอบ	ไม่ชอบ	ไม่ชอบ มาก
25. แก้วอยากเล่นฟุตบอลแต่ไม่มีเงินซื้อ เฉฉ ลูกฟุตบอลของเก็กข้างบ้านตกลงมาในรั้ว บ้านของแก้ว แก้วจึงเก็บลูกฟุตบอลนั้นไว้ นักเรียนรู้สึกอย่างไร เกี่ยวกับการกระทำ ของแก้ว.....				
26. คุณชายให้แก้วไปซื้อผลไม้โลกวันละ 10 บาท แม่ถามราคาให้แก้ว 3 บาท แก้วนำเงิน ส่วนที่เหลือนั้นไปกินให้คุณชาย นักเรียนรู้สึก อย่างไร เกี่ยวกับการกระทำของแก้ว.....				
27. วิชัย เกรงว่าถ้าถามถนนตรงทางมาสาย แล้วตนจะต้องเดินย้อนกลับมาหน้าโรงเรียน ทำให้เสียเวลา วิชัยจึงข้ามถนนตรงหน้า โรงเรียนนั่นเอง นักเรียนรู้สึกอย่างไร เกี่ยวกับการกระทำของวิชัย.....				
28. เฉลิมเกรงว่ามีภาระสูงโหดมากจนสอบตก เมื่อครูที่คุมสอบเฉลยเฉลิมจึงแอบลอก คำตอบจากเพื่อน นักเรียนรู้สึกอย่างไร เกี่ยวกับการกระทำของเฉลิม.....				

	รวม มาก	รวม	ไม่รวม	ไม่รวม มาก
29. หุ่นหึง ไม่เคยช่วยเหลือคนยากจนเลย เพราะหุ่นหึงกลัวคนเหล่านี้เกินจรรยา และตนก็ไม่ควรเสียเงินไปโดยเปล่าประโยชน์ นักเรียนรู้สึกอย่างไร เกี่ยวกับการกระทำของ หุ่นหึง.....				
30. สมศรี ไม่ยอมแลกค่าคอมจากเพื่อนหึง ๆ ที่ ทำไม่ได้ และรู้ว่าตนจะต้องสอบตก นักเรียน รู้สึกอย่างไร เกี่ยวกับการกระทำของสมศรี.....				
31. คำอวยให้เพื่อนสวมใส่เครื่องเขียนค่าคอม ใส่ลงในสมุดกระดานแล้วส่งให้เพื่อนในขณะ ที่ครูคุมสอบเผดถ นักเรียนรู้สึกอย่างไร เกี่ยวกับการกระทำของคำ.....				
32. ในขณะที่กำลังนั่งเรียนอยู่ ถ้ามีเพื่อนมาหา เธอจะลุกออกไปหาเพื่อนทันที นักเรียน รู้สึกอย่างไร เกี่ยวกับการกระทำของเธอ.....				
33. หอยจะทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม เมื่อ เธออยู่คนเดียวครูเท่านั้น นักเรียนรู้สึก อย่างไร เกี่ยวกับการกระทำของหอย.....				
34. แจ้วทำความเคารพครูเมื่ออยู่คนเดียว เมื่ออยู่ กับหลังแจะจะล้อเลียนครู นักเรียนรู้สึก อย่างไร เกี่ยวกับการกระทำของแจ้ว.....				

การศึกษาการสอนวิธีศึกษาค้นคว้าการใช้และไม่ใช้การสังเกตแบบทบทวน
ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

บทคัดย่อ
ของ
สุจิตรา บัวคำภา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
พฤษภาคม 2525

การศึกษารังนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา และทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้การแสดงบทบาทสมมุติ และไม่ใช้ การแสดงบทบาทสมมุติ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2525 ภาคเรียนที่ 1 ซึ่งสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเลดัมบาด จังหวัดอุดรธานี เป็นนักเรียน รวมทั้งสิ้น 1,018 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2525 ภาคเรียนที่ 1 ของโรงเรียนวัดน้ำใส จำนวน 34 คน และโรงเรียนวัดใหม่ จำนวน 40 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเลดัมบาด จังหวัดอุดรธานี แต่ละ โรงเรียนแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองทำการสอนด้วยการใช้การแสดง บทบาทสมมุติ กลุ่มควบคุมทำการสอนด้วยวิธีอื่นที่ไม่ใช่การแสดงบทบาทสมมุติ ใช้เวลาในการทดลอง 30 คาบ คาบละ 20 นาที แบบแผนสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบ

Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ ในการทดลองครั้งนี้คือ แผนการสอนจริยศึกษากฎการใช้การแสดงบทบาทสมมุติและไม่ใช้ การแสดงบทบาทสมมุติอย่างละ 10 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษา ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.8362 และแบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรมซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.8810 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ $t - test$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริยศึกษาของนักเรียนทั้งสองโรงเรียนที่เรียนด้วยการ ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

2. ทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดน้ำใสที่เรียนด้วยการใช้ และการไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวัดใหม่ที่เรียนด้วยการใช้และไม่ใช้การแสดง บทบาทสมมุติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

STUDY OF TEACHING ETHICS BY ROLE - PLAYING AND NONROLE - PLAYING
IN PRATHOMSUKSA SIX

AN ABSTRACT
BY
SUJITRA BHUAKAMPHA

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

November 1982

The purpose of this study was to compare Achievement and the Attitude of Prathomsuksa six students learning Ethics through role-playing and nonrole-playing methods.

Seventy-four Prathomsuksa six students in the academic year 1982, of Watnamsai School and Watmai School, Amphur Lablao, in Uttaradit Province were the sample of this research. The researcher used the randomized design to divide the subjects of the experimental and control groups. Role-playing was the treatment used with the experimental group while nonrole-playing with the control group. Each group was taught thirty twenty-minute periods. Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design was used in the study. Twenty lesson plans designed for the both role-playing and nonrole-playing in teaching Ethic classes were used as the criteria instruments. The reliability of Ethic Achievement Test was .8362 and that of Ethic Attitude Test was .8810. The t - test was employed to analyse the data of this research.

The results were as follows:

1. The Ethic Achievement of the students learning through role-playing was significantly different from that of the ones learning through nonrole-playing at the .01 level.

2. The Ethic Attitude of the student of Watnamsai School learning role-playing was significantly different from that of the ones learning through nonrole-playing at the .01 level. The Ethic Attitude of the students from Watmai school learning through role-playing was significantly different from that of the ones learning through nonrole-playing at the .05 level.